Nr. 101 (15.180). Lwów, piątek 5. maja 1939. Rok LX.
Ч. 101 (15.180). Львів, пятниця 5. травня 1939. Рік LX.
Opłata pocztowa uiszczona gotówką

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ. ВИДАННЯ: А. Б.

DIŁO

Wychodzi codziennie rano.

Редакція й Адміністрація:
ЛЬВІВ РИНОК Ч. 10. II. ПОВ
Телефон Редакції 246-41
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 501.000
" Банку Чеських Легіон Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
чвертьрічно . . . . 15.00 "
піврічно . . . . . . 30.00 "
річно . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА“ В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

„Ці постійні відвідини доведуть до ще тіснішої співпраці“.

ЧИ НІМЕЧЧИНА ЗАКЛЮЧИТЬ ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ З ІТАЛІЄЮ?

ПАРИЖ, ПАТ. Паризька преса пильно слідкує за всіми проявами німецьких військових кол з італійськими військовими колами. Особливе зацікавлення викликає подорож ген. фон Бравхіча по Італії. Деякі паризькі часописи звязують цю подорож зі справою формального військового союзу, який Німеччина має заключити з Італією. Ці часописи підкреслюють при цьому, що головний натиск в цьому напрямі робить передовсім Німеччина. Це природна річ — пише римський кореспондент „Ексцельзіора“ — що ті постійні відвідини мусять довести до ще тіснішої співпраці між арміями обох країн.

МІН. РІБЕНТРОП ЇДЕ ДО ІТАЛІЇ.

БЕРЛІН, ПАТ. Офіційно повідомляють, що міністр закордонних справ Райху фон Рібентроп виїде в четвер у приватному характері на кількаденний побут до північної Італії. При цій нагоді мін. Рібентроп стрінеться з мін. Чяно.

Димісія комісаря Літвінова.

МОСКВА, ПАТ. Довголітнього народнього комісаря закордонних справ Літвінова звільнили на його власне прохання з дотеперішнього становища.

Треба підкреслити, що б. комісар Літвінов був присутній серед членів уряду і політбюра підчас першотравневої дефіляди.

Народнім комісарем закордонних справ СССР призначений голова народніх комісарів СССР Молотов.

Німеччина погодилася на укріплення Аляндських островів.

БЕРЛІН, ПАТ. Урядово повідомляють: Німецький уряд дав свою згоду на фінсько-шведські пропозиції у справі укріплення Аляндських островів.

СТОКГОЛЬМ, ПАТ. Вістка про позитивну відповідь Німеччини на шведсько-фінську ноту у справі мілітаризації Аляндських островів появилася на перших сторінках усеї шведської преси. Німецька нота, якої ще не проголосили, має тільки одно застереження щодо ролі Ліги Націй у відношенні до Аляндських островів. Тепер чекають ще на відповідь Італії та СССР.

„Свенска Дагбладет“ у передовій статті пише, що тепер мають завести самоуправу на Аляндських островах, які матимуть військо зі шведською командою і правильниками. Часопис зазначує, що Швеція і Фінляндія спільно організують Аляндські острови, має велике значіння з погляду невтральности північних держав, особливо в теперішньому положенні, дозволяючи замкнути Ботнійський залив. Справу відношення островів до Ліги Націй обговорять на сесії, що починається 15-го травня.

—o—

Німці масово виїздять із Бразилії.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО, ПАТ. Загальну увагу звернули масові виїзди німців із Бразилії. В нім. часописах у Куритибі, Сао Павльо й Порто Алеґре появляються щораз частіше вістки про господарства і підприємства, які можна „з причини виїзду дешево купити“. Недавно ріоські часописи подали, що на палубі великого трансатлантика „Монте Пасхоаль“ виїхало до Гамбурга кількасот німців. Між тими кількасот німцями була частина давніших кольоністів зі стейту Ріо Гранде, що підтвердив німецький консуль у пресовій розмові, яка появилася у порто-алеґренських часописах. Коло 400 німців — це були кольоністи з Арґентини. Ті, що виїздили з Бразилії, інформували представників ріоської преси, що до побуту у Бразилії зразила їх протинімецька настанова бразилійського громадянства.

Значіння гостини міністра Ґафенку у Рим.

НЕ БУЛО ПРИЧИНИ, ЩОБ МІНІСТР ҐАФЕНКУ ПОМИНУВ РИМ.

РИМ, ПАТ. „Коррієре делля Сера“ обговорюючи гостину румунського міністра закордонних справ Ґафенку, пише, що його подорож закінчилася в найприроднішний спосіб розмовами в Римі, бо Румунія заприязнена з Італією, з якою має багато важних інтересів політичних, економічних та інтелектуальних, що звязують обі країни. Не було ніякої причини, щоб румунський міністр вернувся з Парижа до Букарешту поминаючи Рим.

МІНІСТР ҐАФЕНКУ ВИЇХАВ З РИМУ.

РИМ, ПАТ. Міністр Ґафенку відвідав у середу передполуднем летунський осередок Ґвідонія і досвідні заведення, які там знаходяться, потім Лікторію та Сабавдію. Пополудні був на форумі Мусолінія, де приглядався гімнастичним вправам молоді та оглянув поодинокі заведення фізичного виховання. Проводив його ген ральний секретар фашистівської партії мін. Стараче.

Перед північю мін. Ґафенку виїхав з Риму

ЩО ДОВІДАВСЯ МІН. ҐАФЕНКУ ПІДЧАС СВОЄЇ ПОДОРОЖІ?

У розмові з кореспондентом „Трібуни“ румунський міністр закордонних справ Ґафенку заявив: „Дуже корисно було відбути таку подорож по Европі. Можу тепер докладно засувати собі одне: „У всіх столицях Европи панує та сама думка щодо остаточного висліду майбутньої війни. Всі здаємо собі справу з наслідків такої війни, яких не можна передбачити, але які напевно будуть трагічні. Ця свідомість — це найсильніша гамівниця, що стримує всіх. До того негативного чинника треба додати ще й активний: змагання до взаємного зрозуміння. Не маємо сьогодні війни, але й не маємо добродійства безпеки і мира“.

Протинімецькі настрої у Словаччині.

Премієр Тісо, як голова держави, проголосив амнестію за політичні проступки, доконані перед 14-тим березня 1939 р. Правна комісія сойму прийняла законопроект ро проголошення дня 14-го березня (день проголошення самостійности) національним святом.

Німецька „Національ Цайтунг“ пише про сильну протинімецьку пропаганду в середній Словаччині, яка виступає взагалі проти словацько-німецької співпраці. Часопис добачує у поширенні тієї пропаганди акцію Комінтерну.

—o—

Мадярські міністри здають звіт з поїздки до Берліна.

БУДАПЕШТ, ПАТ. Реґент Горті прийняв у середу на авдієнції міністрів Телекія і Чакія, що здали йому звіт з переведених у Римі розмов. У год. 13-ій зібралася на надзвичайному засіданні рада міністрів, що теж вислухала звіту міністрів Телекія і Чакія. Крім цього рада міністрів займалася справою нових виборів. Пополудні зібралася комісія для закордонних справ палати послів, щоб вислухати експозе мін. Чакія

Анґлія готова поширити ґарантії на Німеччину та інші держави.

ЛЬОНДОН, ПАТ. На запит посла Гендерсона у палаті громад, чи анґлійський уряд не дав би Німеччині такої самої ґарантії, яку дістала Польща, премієр Чемберлен відповів: „У недавніх заявах я якнайвиразніше ствердив, що закид буцімто Анґлія веде політику окружування Німеччини, не має ніяких підстав. Анґлійський уряд напевно готов би розглянути пропозиції у справі виміни взаємних запевнень з німецьким урядом“.

На запит посла Бейкера, чи до ґарантій проти агресії можуть приступити й інші уряди, що в добрій вірі погодяться виректися агресії, премієр Чемберлен відповів: „Очевидно, це ґарантії проти і то виключно проти агресії. Коли йде про те, щоб поширити їх засяг, то уряд безсумніву готов розглянути всі пропозиції в цьому напрямі“.

Чи знову передвісники змін?

МЕМЕЛЬ, ПАТ. Орґан німецьких націонал-соціялістів у Мемелі „Мемелер Дампфбот“ містить від кількох днів у формі кореспонденцій з Риги статті, в яких намагається виказати німецький характер Риги і цілої Курляндії. На думку тутешніх політичних кол ця кампанія гітлерівського органу заслуговує на увагу, бо деякі останні ходи третього Райху були завжди попереджені подібними „кореспонденціями“ в гітлерівській пресі.

Позичка і цифри.

Львів, 3. травня 1939.

До розписаної урядом позички на протилетунську оборону українське громадянство поставилось позитивно. Виходило при цьому зі засновку, що його тримається у всьому своєму підході до держави: признавати державні конечности та виконувати свої громадянські обовязки, бо тільки таке становище дає площину для еволюційної політичної боротьби, дає право домагатись і від держави та уряду здійснення слушних українських національних вимог. На заклик львівського воєводи українське зорганізоване життя — господарське, культурне і політичне — взяло участь через своїх представників у загальному зібранні у справі летунської позички. Визначні представники нашого зорганізованого життя ввійшли до воєвідського комітету.

Позитивний підхід до цієї позички, прийнятий відповідальними політичними чинниками, не залишився тільки у теорії, але й перейшов у практику, себто проявився у конкретних цифрах. Очевидно, що перевести тут точну статистику участи українців у субскрипції позички — дуже важко. Показалося це найкраще на цифрах, що їх ми почули вчора на пресовій конференції у львівському воєвідстві. Тому, що на тій конференції не було ніякої дискусії, дозволимо собі на цьому місці висловити кілька уваг і застережень.

Ото-ж передовсім вражає деяка розбіжність між тим, що почули українські громадяни, представники установ та організацій, запрошені до воєвідства того самого дня перед пресовою конференцією і тим, що почули представники преси. Маємо на увазі дату статистики: представникам установ сказано, що статистичні цифри торкаються до 25-го квітня, журналістам — до 1-го травня. Тих кілька днів становить поважну ріжницю, коли зважимо, що українська кооперативна централя щойно в половині квітня дістала право збирати підписку між українською кооперацією. Далі: не знаємо, в який спосіб зазначено участь підписчиків позички щодо національної приналежности, коли річ іде про статистику у повітах та в таких окремих званнях, як нпр. вільні звання, робітники, дрібні хлібороби і т. п. Цікаво, що наприклад духовенство подано взагалі щодо всіх трьох обрядів. Звертають нам увагу, що наприклад на підставі приблизного обрахунку самі лікарі-українці зложили на позичку коло 50.000 зол. у львівському воєвідстві, коли тимчасом чуємо, що всі українці склали тут півтори сотні тисяч!

Ревізійний Союз Українських Кооператив став членом міжсоюзного Комітету при Кооперативній Раді у Варшаві. На підставі згоди міністерства скарбу 60 Українбанків у краюназначено станицями підписки протилетунської позички. В підписці протилетунської позички взяли участь всі українські кооперативні як також культурно-освітні централі. У краю беруть участь у підписці всі кооперативи відповідно до своєї фінансової спромоги. Більшість українських коператив — це хліборобські кооперативи, тому в теперішніх часах, коли хлібороби живуть серед найтяжчих умовин, то і хліборобська кооперація позбавлена більших грошевих засобів. Коли перший-ліпший лодзький або катовицький міліонер, чи якесь велике польське підприємство дає позичку на десятки тисяч, то це не стоїть у ніякому відношенні до фінансової спромоги хліборобів чи їх кооперативних організацій. Фактом є, що позичку субскрибують по українських установах навіть дуже кепсько платні українські приватні службовики.

Коли-ж річ іде про український промисл і торговлю, то вони у перших починах і не можна порівнювати їх ані з польським промислом і торговлею, ані з жидівськими. Всеж, українські промисловці і купці беруть активну участь у позичці. Але вони, а вже поголовно наші ремісники, платять через свої організації (цехи), тому цифрово вони пропадають у масі всіх субскрибентів позички. А коли додати до біди і вужди села тяжке положення і безробіття серед української інтелігенції, то участь українців у протилетунській позичці дуже по[illegible]на. Звернемо ще увагу найзагальнішого характеру: коли шлеське воєвідство дало 40 міліонів, а львівське 15 — то львівське дало розмірно дуже багато, багато більше, ніж дало би, коли б взорувалося на шлеському прикладі!

Українці субскрибують позички в комунальних касах через ПКО й інші банки. **На декляраціях нема рубрики про національність підписчика.** Отже яким робом можна ствердити, хто українець та хто поляк?! Коли подається виказ, скільки зложили громади (як комунальні одиниці) по повітах, то чейже в наших повітах це у величезній більшості гроші українців, та в ніякому разі не можна зачислювати їх в добро польського громадянства! Польська Кольбушова дала 36.000, Ніско 88.000, а Рава Руська 108.000, Самбір 147.000, Жовква 152.000...

На неточність статистики у чималій мірі вплинула недбайливість самих українських підписчиків: замість купувати бони й облігації позички зорганізовано, через свої установи, організації та товариства, більшість українців — головно українська інтелігенція по містах і містечках у краю, українські вчителі, священники і т. д. — робили це окремо і самопасом та через те не подбали, щоб їх участь у позичці була записана як участь цілого українського національного колективу. Чимало наших людей зробило це тому, бо не знали в першій хвилині, як поставляться до цієї справи українські відповідальні чинники

У кожному разі мусимо рішуче запротестувати проти таких метод, яких уживає „Дзеннік Польскі", який товстим друком подає у наголовку „Бойкот позички українцями", накликуючи виразно до репресій. Гадаємо, що на тлі дійсних польсько-українських нинішніх відносин та справжньої постави українського громадянства до позички — не тільки не можна робити з цієї справи відбивної для протиукраїнської нагінки, але саме з огляду на справу позички це зовсім недоцільне: бо викликало б цілком протилежний практичний вислід.

Економіст.

Повітряні сили СССР.

ЛЬОНДОН, АТЕ. Як подає „Дейлі Експрес", СССР має тепер 4.200 військових літаків, з того 1.200—1.500 мисливських, 1.500 розвідчих, 800 до летів над землею, 300 легких (денних) бомбовиків і 400 важких (нічних). Місячно продукує СССР 400—500 апаратів. Совітські мисливські літаки буцімто належать до найліпших в Европі.

ФРАНЦІЯ МАТИМЕ 5.000 ЛІТАКІВ ПЕРШОЇ ЛІНІЇ?

„Дейлі Мейл" приносить вістку, що французький уряд рішив піднести кількість літаків 1. лінії до 5.000. Дотеперішній плян передбачував 2.500 літаків. Ще недавно Франція продукувала місячно 70 апаратів, тепер продукує 210, восени продукція дійде до 400.

НІМЕЧЧИНА ЗАКЛЮЧИТЬ ПАКТ ЗІ СКАНДИНАВСЬКИМИ ДЕРЖАВАМИ?

У пресі появилась поголоска, що Німеччина запропонувала Швеції, Норвегії, Данії та Финляндії пакт взаїмної ґарантії — переговори в цій справі вже почалися. Ближчих інформацій у цій справі нема.

—o—

ІТАЛІЯ ЗБІЛЬШУЄ ВІЙСЬКОВИЙ БУДЖЕТ.

ПАРИЖ, АТЕ. Як говорять у французьких дипльоматичних колах, італійський уряд рішив на останній нараді (29. квітня) підвищити військові кредити на дальших 7 міліярдів лірів, себто до висоти 22 міліярдів.

—o—

ЕСПАНСЬКИЙ ПРОТЕСТ У БЕРЛІНІ ТА В РИМІ?

„Івнінґ Стандард" подає, що еспанський уряд вислав до Риму і Берліна протести проти напливу німецьких та італійських техніків до Еспанії, які приїздять буцімто, щоб будувати дороги і фабрики. Деякі часописи навіть приносять поголоску про демонстрації проти тих техніків.

Як поступає санація „Народнього Дому" у Львові.

Мої статті, оголошені в чч. 89.—91. „Діла" з 1937 р. п. н. „Наскільки можлива санація „Народнього Дому" у Львові?", викликали деяке зацікавлення серед старшого громадянства, що вже передше цікавилося цією справою. „Діло" помістило на цю тему кілька статтей, а п. Удейс у ч. 174/37 в „Українських Вістях" поставив декілька теоретично влучних запитів здебільша під моєю адресою. Не згадую тут про статті на згадану тему, міщені під сензаційними наголовками в „Землі і Волі", „І. К. Ц." та інших „Греко- і римо-католіках", що всі мабуть черпали свої інспірації в статтях п. К. Ганасевича, оголошених у „Землі і Волі". Деякі з цих статтей я принагідно читав, а зі статтей п. Ганасевича читав тільки одну.

Два роки, що минули від оголошених моїх статтей, приневолюють мене подати українському громадянству дальше звідомлення з праць Тимчасового Виділу та з поступу санації „Н. Д.", що не матиме полемічного характеру; одначе цікаві, м. ін. і п. Удейс, знайдуть у ньому відповідь на поставлені запити.

На самому вступі позволю собі на особисту деґресію, коли зазначу, що, працюючи здебільша в культурних і господарських установах, я ніколи до ніякої політичної партії, тимсамим і до УНДО, не належав і не належу. „Українсько-Руський Комітет", про який я згадав у своїх статтях, працював під проводом пок. проф. А. Павенцького і був зложений з паритетного числа чільніших українців та москвофілів, що, зберігаючи свої погляди, уважали українство все таки частиною рідної їм руської справи та прямували до порозуміння з українцями у злободенних питаннях. Москвофіли цього типу творять, на мій погляд, більшість серед цього відламу нашого громадянства, та як незорганізовані розпливаються серед українського громадянства. Цей Комітет займався головно справою комісарської господарки в „Н. Д." і вислав у цій справі меморіял до Міністерства. Походячи з москвофільської родини і маючи свояків москвофілів, що льояльно працюють в українських установах, я ставився з симпатією до праць цього комітету, що під цю пору властиво не істнує. Його члени - москвофіли беруть здебільша активну участь в українському національному житті, але нікого з них не покликано до Т. В. „Н. Д."

В згаданих вище статтях я подав оціночну вартість майна на 2,450.000.— зол., а його обтяження на понад 1,500.000.— зол. Цей стан помітно в міжчасі змінився. Багато надій покладалося на т. зв. „санаційний плян", що його мав перевести Банк Краєвого Господарства. Санаційний проект, опрацьований банковим фахівцем, модифіковано кілька разів на бажання Філії цього Банку у Львові, і він дістав остаточно затвердження міністрів скарбу і внутрішніх справ. На його основі видав Банк промесу дня 8. II. 1938 р. на 6% санаційний кредит в сумі 230.000.— зол., що мав бути сплачений до 3-ох літ. На жаль, умовини промеси були такі тяжкі, що „Н. Д." не міг їх виповнити і тому прийшлося з позички зрезиґнувати. Одинокою користю затвердження санаційного пляну було відписання коло 160.000.— зол. відсотків від залеглих податків та каренція плачення цих залеглостей до кінця червня 1939 р. під умовиною, що біжучі податки будуть точно вирівнювані. Багато в цій справі прислужився пос. Целевич, без якого інтрвенції справа мабуть по нинішній день не була би вирішена.

Отже санацію маєткового стану мусів „Н. Д." переводити власними силами, продаючи частину майна, ліквідуючи порожні й дарові помешкання та стягаючи залеглі довги, в першу чергу чинші.

З першою поміччю поспішив Ексц. Митрополит Шептицький, купуючи реальність при вул. Зибликевича ч. 30 для оо. Редемптористів східнього обряду та СС. Василіянок за ціну 180.000.— зол. та виплачуючи при контракті 10.000.— зол. готівкою, не зважаючи на те, що реальність була гіпотечно обтяжена на більше як 400.000.— зол. Після вичеркнення цих обтяжень (знову за інтервенцією пос. Целевича) „Народній Дім" підняв зделоновану решту ціни купна в сумі 80.000.— зол.

З цією продажею лучать леґенду, що Митрополит купив цю реальність за безцін, бо — мовляв — за неї давали 40.000.— долярів. На ділі річ малася ось - як: Не могучи роздобути дальших кредитів, бувший комісар „Н. Д." п. М. Бачинський заофервував, мабуть у 1933 р.

купно цієї реальности, оскільки я знаю, теж Митрополитові за ціну 35—40 тисяч долярів. Свято-юрські круги звернулись були з проханням до мене і, як я пізніше довідався, також до пок. о. проф. Попеля, як до громадян, що багато мали до діла з нерухомостями, неофіціяльно оцінити ту реальність. Незалежно від себе оцінка, переведена „на око", означила майже однозгідно вартість реальности на 20—25 тисяч долярів (1 доляр = 8.90 зол.). Митрополит реальности не купив, і я справою далі не цікавився. Колиж згодом мене іменували головою Т. В. „Н. Д.", я був змушений зацікавитися нею наново з огляду на намірену продаж та розглядав можливости її забудування в управі міста. Там цілий город, положений між реальностями СС. Василіянок і домом при вул. Зибликевича 30, був уже означений як „зеленець" (таким і досі лишився), і тільки після довших торгів з начальником помірово - регуляційного виділу, управа міста зачала схилятись до того, що погоджувалась на переведення по середині реальности поперечної, яких 50 метрів довгої сліпої вулиці ширини 20 метрів. Ця вулиця мусіла б переходити саме через теперішню церковцю, яку треба би було розібрати. Управа міста погоджувалася врешті, щоб на місце церковці, яку мали розібрати, поставити нову церкву, але без якихнебудь мешкальних будинків, по середині городу. Цим способом можна було після розібрання істнуючих домів і церковці здобути 6—8 будівельних парцель вартости коло 150—200 тисяч зол. і крім того гарну площу на нову велику церкву. Цей плян став очевидно тепер неактуальний, але ілюструє одну можливість визискання реальности та дає субстрат до оцінки її вартости.

Приступаючи до продажі реальности, тодішній адміністратор „Н. Д." проф. інж. Вельпель казав її оцінити двом заприсяженим знавцям, інж. Стефановичеві (українець) та інж. Вайсові (поляк), що в основному фаховому виводі подали її вартість на 180.591.30 зол. Рівнобіжно з оцінкою старався проф. інж. Вельпель за набувців поза Митрополитом, якому купно цієї реальности заоферував. Знаю позитивно, що військо згори відкинуло оферту, не вдаючись у дискусію щодо ціни. Чи проф. Вельпель звертався ще до інших рефлектантів, напр. до латинських черничих чинів, як це говорили про п. М. Бачинського, не знаю.

Взявши під увагу обставину, що церковця при вул. Зибликевича обтяжена деякими канонічними зобовязаннями, від яких може бути звільнена тільки за згодою гр.-кат. духовної влади, мусимо ствердити, що Митрополит був одиноким можливим рефлектантом і заплатив за неї найвищу ціну, яку виказали оцінки, як фахова, так теж переведені „на око", і то в готівці. Слід зазначити, що Митрополит Шептицький купив майно, уфундоване його попередниками митрополитами Йосифом і Сильвестром Сембратовичами, що цю ральність закупили з призбираних ними фондів на виховний інститут для дівчат і в своїй добросовісности згодились заінтабулювати її на „Н. Д.", що мав тим інститутом опікуватися. Висліди опіки знані. Згадаю ще мимоходом, що купно реальности було добродійством для околичних вірних, бо устабілізувало важну релігійну станицю, та для СС. Василіянок, що здобули для своїх цілей просторий город. Зі становища „Народнього Дому" зазначую з натиском, що продаж цієї реальности була угольним каменем санації й одиноким ратунком перед стратою цілого майна „Народнього Дому", бо уможливила в останній хвилині заплату залеглих рат у М. К. К. О. та Т. К. З., що вже дістали були другий термін ліцитації на Білку і Костеніз та на реальности у Львові.

(Далі буде). Інж. Юліян Мудрак.

З польської преси.

Проблема Східної Европи і Польща.

Місячник „Проблеми Европи Всходней" ч. 4 займається в передовиці, підписаній буквами В. Б., питанням німецької експансії, її шляхів та у звязку з тим евентуальною загрозою польських інтересів. Саме ця загроза скермувала увагу найширших кол польського громадянства в західному напрямі, що знову автоматично спричинило ослаблення зацікавлень проблемою Сходу в широкому значінні цього слова. Автор передовиці вважає такий стан небажаним і добачує в ньому тенденцію до односторонности із двох причин:

„1. Східні проблеми мають свою власну, велику, так сказати б, суверенну вагу та їх дезактуалізація, що триває довше, або коротше, не повинна вести до обниження рівня їх аналізи й політичного розмірковування. 2. Проблема німецької експансії обіймає терени південного сходу Европи та сягає до близького Сходу, разом із чорноморським басейном, отже і Совітів, разом із надбалтійським Сходом. Внаслідок такого стану справ Совіти, балканські й балтійські держави беруть участь у збройних перегонах світу та у скріпленій дипльоматичній акції. Таким чином східні проблеми стають знову в інший спосіб актуальні і сильно впливають на стан справ в Европі й у світі."

Тому краще та правильніше було б — читаємо у згаданій передовиці — не тратити з очей за ніяку ціну справ Сходу та їх дальшої аналізи. Очевидно, до давнього зацікавлення тими проблемами слід було б ще додати аналізу експансії та німецьких плянів на Сході.

„Таке доповнення східних студій німецькою проблемою на Сході буде творити „новум" у східній проблемі, яке відкриватиме ще одну площину багатоплощинної проблеми Сходу, що її досі більшість політиків не добачувала. Ці східні проблеми — твердить автор — звязані для Польщі з проблемою Заходу довгою історією співпраці Німеччини з Росією від XVI. ст. і Петра I. аж до часу умови в Рапалльо, що її переривали короткі хвилі боротьби і поганих взаємин."

Підкреслюючи таким чином вагу „німецько-східньої" проблеми, автор зовсім не думає обстоювати думки, що Німеччина конче піде на Схід. Навпаки, зовсім не можна того виключити, що по думці концепції Ліста, Парча Гассінґера, Сімона й інших Німеччина залишить східній шлях на боці і звернеться на південь, чи пак на південний схід, на шлях Гамбурґ—Багдад по давній традиції передвоєнного „Дранґ нах Остен". Питання: схід, чи південний схід — на думку автора — це справа дискусій.

„Зате підкреслюємо такі політичні правди: а) Проблема Сходу, менше актуальна, як проблема великої та неподільної Росії, стала актуальна як проблема теренів майбутньої німецької експансії, або мрій, що йдуть у тому напрямі. Політичні зміни, що відбуваються над Балтиком і на Балкані є наглядним доказом ваги й актуальности проблем Сходу взагалі та проблем сходу Европи зокрема. б) Незвичайно важна справа постави Совітів у подіях, що тепер відбуваються. Це питання вяжеться тісно з проблемою Далекого Сходу й ситуації в Японії, яка може або стримувати совітську активність на заході, або її збільшувати, залежно від можливостей свого натиску на Совіти на лінії від Чанкуфену до Камчатки. ц) Мусимо памятати про майбутні наслідки скорого збросння Совітів, що його спричинила німецька (і японська) небезпека. Питаємося, що буде, якщо ці збросння не виладуються в майбутнім зударі з Німеччиною і якщо їх не знівелює протиросійський активізм Японії на Сході? д) Почуття німецької небезпеки, яке наростає в Анґлії теж веде до анґлійського зацікавлення справами східної Европи й може

РАЙ КАРР. 7

Стримане слово.

(Докінчення).

Якийсь час так собі балакали, аж нараз Олдфой промовив покважно:

— Не знаю чому, але ви мені чомусь нагадуєте чоловіка назвищем Барлей.

Гартій рукою стиснув міцно крісло і власний його голос видався йому захриплий, коли він відповів: „Так? А чомуж-то?" Він почув, як кров набігла до лиця його. Щастя, що Олдфой глядів поза себе і не доглянув тої зміни його обличчя.

— Ви щось говорили про нього сьогодні зполудне, не пригадую собі добре... Той Барлей, десь він мав бути у тих сторонах. Він згинув у Сайґоні підчас землетрусу.

— Ах... — і другий розмовник відсапнув вільніше. — Далекий Схід займає більше як четвертину цілого ґльобу, а Сайґон віддалений звідси на яких пятнацять сотень миль. Барлей!

— Чи ви ніколи з ним не стрічалися?

— О, того я не можу сказати. Та пригадати собі напевно не можу.

Олдфой закурив папіроску і став приглядатися кучерявому димкові, що підносився вгору.

— А мені і так дивно, що ви пригадуєте мені Барлея — замуркотів. — Може випєте ще одну склянку.

Невдовзі розпрощалися, а всідаючи до своєї рікші Гартій мало не підскочив з радости.

— Пек! Пек! Мало не вговорився! Щастя, що зумів учас стримати в горлі слово! Ех, що там! Таке трапляється лиш раз в житті і більше не притрапиться! Анна це вже полагодить.

Він захихикав. Абдуль Алі заплатить йому гарну провізію. Три кругленькі сотки рупій! Той Олдфой мусить мати монету! Нехай таке щастя його держиться! Дотого він має ще Анну!

В той сам час Олдфой вислухав проповідь своєї жінки. Вона нарікала, що сподівалася, якто він заздалегідь розпорядить усе, що треба до їхнього виїзду пароплавом завтра раненько, тимчасом він ще нічогісінько не зробив, ба навіть речі і пакунки неприготовані!

— А що то за інтерес ти мав з тим якимсь дивним чоловіком, і про що ви говорили?

— Він лише порадив мені одного продавця рідких річей, моя дорога.

— Ох, тільки всього? — спитала голоском, що якось дивно звучав.

— Розуміється!

„Але чомуж-то Анна зробилася тепер така заздрісна і підозріла? Вона на хвильку не може лишити його самого..." — думав собі.

На другий день зранку спішив Гартій до корабельної контори замовити білет до Рангуну найближчим кораблем. З грішми Абдуля Алі в кишені він почував себе правдивим джентельменом. Він поїде на карту другої кляси. То не для нього ця дешева кухня на чердаку.

Пристань була вельми оживлена. Поштовий кораблик відїжджав. Його сирена верескливо пищала, а линви були вже постягані.

На другім кінці води біля чорного пароплаву, ближче устя ріки, тиснулася сороката юрба Европейці, евразійці, багато кулів, що помагали вантажити пароплав, добра пачка жебраків і волоцюг, все це пильно дивилося на корабель. Гартій насилу протиснувся на сам перед. До цілого щастя бракувало йому ще побачити, як пароплав віджджає.

Сперта на поруччя пароплава, на тій частині чердака, що призначена для пасажирів першої кляси, сиділа пара пасажирів. То були Олдфої. Гартій пізнав їх і підносячи старий капелюх, покивав їм рукою на прощання. Олдфой побачив знак і у відповідь замахав і собі рукою.

— Парсефале, чи це той чоловік! — закликала пані Олдфой.

— Так. То він. Дуже порядний чоловяга у своєму роді.

Олдфой обернувся і глянув на жінку. — Якийсь дивний тип, що нагадав мені Барлея

— Ох!

— Не розумію, чому це так...

Олдфой зареготався і додав вже якось незручно: — Правда, що на Барлея ані трошки не скидається. Він утік перед своєю жінкою... впялив очі почерез залите сонцем плесо ріки на далеку пристань. — Негарна то річ, але трапляється.

Анна Олдфой, глянувши на нього, не могла вийти з дива...

З анґлійського переклала
Софія Куликівна.

мати важні наслідки для завтрішнього формулування справ східної Европи й Росії."

В закінченні автор приходить до висновку, що проблеми Сходу ввійшли в нову фазу, що її заініціювала німецька експанзія та територіяльні здобутки III. Німеччини. Актуалізація східної справи може мати вирішний вплив на розвиток подій на заході. І про це — пише п. В. Б. — ми повинні все памятати, бо характер подій на сході й заході Польщі для історика глибшого політичного розуму — це ніяка новина. У статті п. В. Б. так і вичуваємо жаль, що актуалізацію східних проблем спричинила Німеччина, а не Польща.

Зі судової салі.

Відгомін громадських виборів

У ЧОРТКІВЩИНІ

На 12. березня 1939. р. були визначені громадські вибори до всіх громад чортківського повіту. Старосто в Чорткові доручило, що в усіх громадах без огляду на кількість управнених до голосування всі виборці мають голосувати тільки в однім виборчім льокалі. Тому, що у громаді Біле, чортківського повіту, було управнених до голосування на основі виборчих списів найменше 2.500 виборців, голосування мало тревати лише 10 годин, від год. 8. до 18., то випадало по 14 секунд на віддання голосу для кожного виборця. Отже заздалегідь було видно, що всі виборці не зможуть віддати своїх голосів. Щоби до цього не допустити, двічі ходила делеґація українських виборців до чортківського старости м-ра Яна Васевича і зясувавши йому справу просила визначити для громади Біле бодай три виборчі льокалі, бо зрештою при всіх попередніх виборах, зокрема до сойму, були в цій громаді найменше три виборчі льокалі. Одначе аргументи українських виборців з Білого не мали ніякого успіху і чортківське староство виразно заявило громадянам з Білого, що всі виборці будуть голосувати тільки в однім виборчім льокалі. Тому сталося те, чого побоювалися деякі виборці. Вже на початку голосування зголосилося кількасот управнених до голосування, щоб віддати свій голос, а що це були здебільша українські виборці, деякі чинники поширили поголоски, будьтоби українці тому так численно зголосилися до виборчого льокалю, щоб не допустити до голосування виборців поляків. Ці фальшиві поголоски дійшли до чортківського староства, яке вислало до Білого віцестаросту м-ра Гарліцького і попросило д-ра Електоровича та д-ра Івана Хичія, щоб вони теж поїхали з віцестаростою до Білого як представники українського повітового виборчого комітету і старались успокоїти виборців, що всі вони віддадуть свої голоси, бо голосування буде тревати без перерви так довго, доки всі, що зголосилися біля виборчого льокалю й опинились на публичній громадській площі біля цього льокалю, не віддадуть свого голосу.

В дійсности до приїзду віцестарости на доручення інспектора повітового виділу в Чорткові, який зявився ще раніше у виборчім льокалі в Білім, виборча комісія перервала голосування з невідомих виборцям причин. Пізніше виявилося, що деякі чинники були збентежені тим, що частина українських виборців, які скоріше зголосилися і заняли місця перед виборчим льокалем віддадуть свої голоси і тому поляки-виборці не будуть могти віддати своїх голосів, бо не стане для них часу. Щоб до цього не допустити, впорядчики, виключно польської народности, почали вводити польських виборців дверима, призначеними для виходу тих виборців, які вже голосували. Проти цього виступили інші виборці і не допустили до того, щоби дверима, призначеними до виходу, могли входити до виборчого льокалю польські виборці. Опісля впорядчики старалися довести до того, щоб одночасно входили до виборчого льокалю три виборці поляки і три виборці українці. На це погодився навіть віцестароства. Проти цього виступили не лише всі виборці, але також запротестував д-р Володимир Електорович, вияснюючи віцестарості, що такий розпорядок противиться законові, що знає загально виборців, управнених до голосування і не допускає поділу виборців на національні групи. А що не було виглядів на докінчення виборчого акту доручив віцестароста Гарліцький у порозумінні зі старостою м-ром Васевичем коло год. 12-ої перервати вибори й оголосив, що чергові вибори будуть визначені в Білім у найближчому часі, при чому староство призначить найменше три виборчі льокалі, щоб усі виборці могли віддати свобідно свій голос.

Хоч у критичнім часі зібралося біля виборчого льокалю коло 2.000 виборців, не дійшло до ніякого інциденту і всі виборці розійшлися спокійно додому. **Тимчасом чергового дня поліція заарештувала 19 виборців, між ними одну жінку, а саме:** Гриця Хмелика, **Гриця Савіцького, Василя Мотюка, Андрія Римика, Петра Шостака, Василя Беззубяка, Дмитра Безпалка, Михайла Яблонського, Стефана Гевка, Петра Баранівського, Петра Кулія, Гарасима Войчишина, Василя Суся, Стефана Котузу, Гриця Кулія, Остапа Юхима, Михайла Безпалка, Степана Дегодя та Евдокію Ферлевич.** Крім того до села приїхав слідчий суддя і прокуратор, які переслухали цілий ряд виборців польської національности в характері свідків, щоб на місці провірити справу і зібрати матеріял проти обвинувачених. По переслуханні свідків 6-ох арештованих звільнено, а 13 арештованих сиділи у слідчому арешті від 13. березня аж до розправи, що відбулась у днях: 24, 25. і 26-го квітня цього року.

Прокуратура в Чорткові зладила проти 18-ох підсудних акт обвинувачення за провину зі ст. 119 б) к. к., проти 5-ох зі ст. 154 § 1 к. к., проти 2-ох за провину зі ст. 152 к. к., проти одного за провину зі ст. 132 § 1 к. к., а проти Евдокії Ферлевич лише за провину зі ст. 152 к. к.

Розправою проводив окружний суддя д-р **Шифернакер,** який переслухав коло 95 свідків. Усі свідки майже однозгідно зізнали в суді, що ніхто з підсудних підчас виборів у Білім не робив перешкод нікому, зокрема виборцям полякам у виконуванні їх права голосування. Ніхто не накликував бити поляків виборців чи не допускати їх силою до виборчого льокалю, ні не ображував польського народу, як це закидав акт обвинувачення. Прокуратура обвинувачувала підсудних, що вони відпихали виборців поляків від входових дверей виборчого льокалю, призначених виключно для виборців поляків. По розправі суддя Шифернакер **увільнив усіх арештованих зі слідчого арешту і відложив розправу до 29-го квітня ц. р.** Тоді оголосив присуд, яким **увільнив усіх підсудних від вини і кари.**

Так закінчилися громадські вибори в селі Білім, чортківського повіту. Тринацять молодих виборців у найгарячішій весняній порі пильних сезонових робіт мусіли пересидіти від 13. березня до 26. квітня ц. р. у слідчім арешті в Чорткові. Єдиним їх промахом було хіба те, що 12. березня ц. р. хотіли сповнити громадянський обовязок, але голосу не могли віддати, бо з причини великого напливу виборців до льокалю взагалі не можна було спокійно виборів докінчити. Дотепер чортківське староство не розписало у Білім нових громадських виборів. Крім того 29. квітня ц. р. наказало перевести вибори на волосних радних у волости Білім, при чому участь у голосуванні брали громадські радні з Білого, які були вибрані ще в попередніх виборах, яких мандати вже давно вигасли.

На розправі обвинувачував прок. **Нементовський;** боронили підсудних: **д-р Володимир Електорович, д-р Михайло Росляк, д-р Іван Хичій і м-р Сильвестер Мартюк,** адвокати з Чорткова.

За українізування прізвищ.

Дня 24. квітня ц. р. відбулася в апеляційнім суді у Львові апеляційна розправа проти о. **Бреззеня Григорія,** завідателя в Яричеві Новім, якого окружний суд у Львові засудив на 8 місяців вязниці з припиненням на 5 років за зукраїнізування чотирьох прізвищ. Апеляційний суд засудив о. Бреззеня за зукраїнізування лиш одного прізвища на 6 місяців вязниці з припиненням кари на 3 роки.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Субота, 4. травня 1889.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ.

У полеміці з „Червоною Русею" в справі передвиборчої акції „Діло" пише про такі основні обовязки в часі виборів:

„1. Першим обовязком є солідарність супроти спільного противника. Коли загрожує спільна небезпека, проти якої треба ужити всіх сил, щоб її відперти, тоді всі спори повинні припинитися, а всі сили треба лучити проти спільного противника.

„Тому повинні і найзавзятіші наші борбіфакси на час виборів замовкнути, а якби самі цього не хотіли, повинні змусити їх ті, що мають на них вплив.

„2. Коли починаємо якусь трудну акцію, не треба її згори представляти за безнадійну, але навпаки, треба кріпитися самому та іншим додавати духа.

„Тому наші всевидючі пророки нехай свої зловіщі пророцтва про вислід виборів затримають у своїй душі і не відбирають нікому віри й охоти.

„3. Проти своїх провідників не треба виступати тоді, коли ведуть нас до бою".

ЕМІҐРАЦІЯ ДО АМЕРИКИ.

У квітні краківська поліція притримала 39 селян, що вибиралися до Америки без відповідних грошей і паперів. Селяни були з повітів ясельського, горлицького, сяніцького, коросняньського і з чотирьох мазурських повітів. Попри них виловила поліція ще пятьох аґентів, що намовляли селян до еміґрації та віддали їх до суду.

У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

заведено, подібно як у віденському, леґітимаційні карти, які слухачі повинні мати при собі і нікому не давати.

Експозе мін. Бека.

В пятницю в 12-ій годині виголосить мін. Бек у соймі 20—30-хвилинне експозе, яке передаватимуть усі польські та британські радіовисильні. Опісля передадуть цілу промову через радіо по анґлійськи, по французьки та по німецьки.

Чи Німеччина загрожує Югославії?

РОЗМОВА ЮГОСЛАВЯНСЬКОГО МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ З ФРАНЦУЗЬКИМ ПОСЛОМ.

ПАРИЖ, АТЕ. В тутешніх колах привязують велике значіння до розмови французького посла з мін. Марковічем після повороту того останнього з Берліна.

Марковіч заявив мабуть, що на основі берлінських розмов він не вважає, щоб Німеччина загрожувала Югославії політично, зате важко припустити, щоб ця остання могла скоро освободитися від німецького господарського натиску.

МІНІСТР ҐАФЕНКУ ВІДБУДЕ НАРАДИ В БІЛГОРОДІ.

БІЛГОРОД, АТЕ. Мін. Гафенку по дорозі з Риму до Букарешту спиниться в Білгороді на 36 годин. Білгородська „Правда" стверджує, що він відбуде дуже важні наради з мін. Марковічем.

„МІНІСТЕРСТВО ІНФОРМАЦІЇ" ПОВСТАНЕ В АНҐЛІЇ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

ЛЬОНДОН, АТЕ. Міністр Гор заявив представникам преси, що уряд веде тепер з провідними пресовими колами переговори на тему організації преси на випадок війни. Тоді повстане нове „міністерство інформації", якому підлягатиме преса, радіо, фільма і т. п.

Дрібні вістки.

Через Марсей вертається до Польщі польська дослідна експедиція з середньої Африки.

До Будапешту приїхав у вівторок ґубернатор Риму кн. Кольонна з дружиною. Італійських гостей привитали на двірці посадник Будапешту й італійський посол.

Президент Фінляндії Кілліо офіційно перебрав протекторат над олімпійськими ігрищами 1940 р. Командантом олімпійського села під Гельсінками став майор Валькана.

В Назареті прийшло ніччю на вівторок до сутички, в якій згинуло кількох арабів. В одній дільниці міста підкладено вогонь, що знищив два будинки.

Ректором Академії Мистецтв у Кракові вибрали знову проф. Войцеха Ястшембовського.

Жіноча сторінка.

Чому занепадає гарний звичай.

Був звичай, коли і у нас українців завівся гарний звичай, на зразок інших народів, святкувати „День Матері". Цей гарний звичай мав на меті не тільки звеличати матір, відмітити бодай раз у рік її значіння, але також і при культі матері піднести значіння родини, в якій мати є ланкою, що всіх єднає.

Коли ще пару років тому в початку травня багато місця в ріжній періодичній і неперіодичній пресі було присвячено ріжним темам про матір, то останні два роки це свято проходить якось майже непомітно. Коли ще в не так давно ріжні наші жіночі організації улаштовували в травні місяці прегарні свята матері то приблизно останні два роки вже про це чуємо дуже мало.

Чому? Що сталося? Чи культ матері має сьогодні менше значіння ніж пару років тому? Чи сьогодні родина не відограє вже тої ролі у всьому нашому житті як ще два - три роки тому? Хто знає?

Родина у сьогоднішних непевних часах має мабуть чи не найважніше значіння. Бож хто в лихоліттю і непевности дасть більшу опору як не родина? Коло кого в тяжкі часи гуртуються діти, як не коло матері? Хтож ліпше за матір саме в непевні часи підтримає і потішить? Хто в тяжкі матеріяльні часи вміє зробити з нічого щось? Мати.

Чомуж занепадає цей гарний звичай святкувати день матері? Мабуть можна знайти багато ріжних причин, але одною з них чи не найважнішою є мабуть те, що батьки до цього свята рідко коли виявляли відповідну увагу. Треба признати, що рідко який батько ставився з відповідним зрозумінням до цього свята. Можна було навіть чути кпини (може лише жартом, але жартом не дуже смачним), що мовляв як святкуємо „День Матері" то треба б святкувати і „День батька". В кожному разі організаторками „Свят Матері" були переважно жінки. Якось воно було трохи незручно самим жінкам улаштовувати ті свята і врешті почав цей звичай завмирає у нас українців, хоч інші народи святкують його й далі.

У місяці травні варт пригадати нашим мужчинам та молоді, що вони завдячують матері і чим вона є в родині. Хай задумаються над життям і обовязками жінки - матері. Хай бодай раз у рік приглянуться її щоденному життю, а тоді напевно не буде того сумного явища, що прегарний звичай святкування дня матері у нас занепадає.

Х. К.

Як вести дім.

Багатьом людям видається, що вести дім це річ дуже легка і не вимагає жадного знання. Тимчасом, коли глибше роздумаємо — то мусимо признати, що це справа нелегка і вимагає передовсім хисту а далі знання. Хист до ведення дому має майже кожна жінка в меншій або більшій мірі. Хто має менший хист, той повинен собі його заступити знанням. З цього виходить, що господарства треба як і кожного іншого діла вчитись. Багато є доріг, якими можна знання здобути. Отже: відчити, виклади, спеціяльні курси, вистави, врешті часописи, брошурки і книжки. Дуже великим облекшенням в праці пані дому є підручна, добре скомплетована бібліотека.

Уявім собі, що дім це свого роду підприємство, яким треба кермувати та адмініструвати. Знаємо, що вартість підприємства залежить від його провідника. Так само лад та порядок у домі залежить від пані дому. Отже пані дому мусить уміти ним кермувати та адмініструвати. Є чотири засади адміністрації, від яких залежить істнування та розвій кожної організаційної одиниці; тими засадами є: 1) плянування, 2) приказування, 3) координування та 4) контроля.

Отже передовсім треба собі уміти розплянувати діяльність та фінансові засоби чи то на рік, місяць чи на день. Життева стопа повинна бути достосована до фінансових засобів. Далі треба уміти розказувати. Не думайте, що це така легка річ. Передовсім треба собі серед домівників виробити авторитет. Його виробимо собі тоді, коли будемо уміти промовити до кожного зокрема: свого чоловіка, дітей, служби — так, щоб осягнути позмозі все чого бажаємо; треба вміти зберегти особисту гідність, терпець, щонайважніше рішучість; треба знати, як поводитись зі слабими, мати вирозумілість і лагідність з особами гарячого темпераменту, розумну уступчивість з упертими, а боязким додавати відваги. Видаючи накази чи доручення пані дому мусить бути свідома того, чого хоче, мусить бути докладна і не робити помилок у своїх постановах.

Пані дому мусить уміти зєднувати всі прояви життя домівників на терені родинного дому. Завданням пані дому, як жінки і матері є узгіднювати відмінні характери дітей, чоловіка, заспокоювати по змозі їх потреби, справедливо розділяти всякі добра.

Вкінці треба вміти не тільки все зорганізувати, але і щоденні справи контролювати. Треба щодня вглядати — чи все піде так як ми собі обдумали.

Хто не має вроджених деяких прикмет такої господині, мусить собі їх засвоїти знанням.

Л. К.

Смерть двох визначних жінок.

АВРІЛЬ ДЕ САН-КРУА.

Вмерла визначна французька діячка п-і Авріль де Сан-Круа. Французькі феміністки стратили в ній велику провідницю, що була правдивим прикладом для французького жіноцтва. Інтеліґентна, розумна жінка цікавилась вона всім: і політикою національною і міжнародньою, соціяльними питаннями і мистецьким розвоєм Франції. Була дуже добрим промовцем, що захоплює слухачів і добра журналістка. Дві мети поставила вона собі в житті: поліпшити долю жіноцтва взагалі зрівнявши жінок у правах з мужчинами, та опікуватись молодими дівчатами, що впали морально.

Авріль де Сан-Круа працювала десять років при Лізі Націй. В багатьох міжнародніх жіночих орґанізаціях, була Авріль де Сан-Круа президенткою, або членом екзекутиви.

ЛЕДІ АБЕРДІН.

Майже рівночасно з п-ею Авріль де Сан-Круа померла визначна анґлійська діячка леді Абердін.

Леді Абердін має за собою таку широку діяльність у всіх галузях життя, а також феміністичного руху що можна б писати про неї багато. Постараємось нашим читачкам дати на дальших „Жіночих Сторінках" бодай загальний перегляд праці цієї визначної анґлійки.

Трохи косметики.

ВІДЖИВЛЮВАННЯ ШКІРИ

Людська шкіра приймає на себе всі зверхні атаки тепла, холоду, вогкости і вітру і виділює з організму шкідливі внутрішні речовини потом і товщем, себто охороняє організм від зверхніх впливів, одночасно віддзеркалює внутрішній стан здоровля організму.

Найбільше незакритою на зверхні впливи частиною шкіри є шкіра лиця і саме приватґідний глядач з її вигляду оцінює загально людину. Ще більше, стан шкіри обличчя є метрикою людини, якже часто фальшивою метрикою в її некористь! Вже в молодости починає шкіра лиця старітися, а кожний черговий рік вписує на ній дорогу боротьби з зовнішними впливами. Вона вистає, лущиться, морщиться, стає чимраз менше пружива, а її колір з рожевого міняється у жовтавий, на якій значиться сітка поширених кровоносних судин. Вона не виділює вже так справно, як давніше зайві для організму речовини — піт і товщ. Процес знищення іде скорим кроком, тим своїшим, якщо не натрапить на рішучий спротив.

Боротьба з передучасною старістю має вже вікову традицію. Славні своєї красою жінки старовини і середніх віків залишили у своїх памятниках ріжнородні приписи для зберігання свіжого вигляду шкіри, її віджилення. Віджилюли її окладами свіжого мяса, купелями в молоці і крови тварин, а діяльність клітин шкіри побуджували масажами і т. д.

Новітні методи плекання і хоронення шкіри перед зверхніми впливами завдяки науці і досвідам є менше примітивні, хоч по своїй суті не ріжняться від способів і засобів давнини. Шкіру треба віджилити чи доживити, але не обкладати її мясом, ані не купати в молоці, коли маємо безліч кремів вітамінових, гормонових, лецитинових, холистиринових і такі самі молочка. Одначе недомагання шкіри є такі ріжнородні, що її віджилою мусить кермувати досвідна рука, щоб принести даній шкірі корисьть, а не погіршити і так уже поганий стан шкіри

З нашої хроніки.

З клюбового життя. Дня 1. травня, в понеділок, сходини в клюбі „Нової Хати" й „Труду" були присвячені одній великій матері. А саме д-р Марія Деркачева говорила про Олену Пчілку як матір і педагога.

Референтка дала спершу короткий біографічний нарис. Дані здебільшого відомі. Та вони упорядковані допільно, давали огляд цілого життя письменниці, ще й доповнені останніми датами. Більше як половина викладу була посвячена її діяльности. Це була така всестороння жінка, що в багатьох ділянках залишила свій слід. Подібно, як інші піоніри нашого відродження на Придніпрянщині, як нпр. Старицький і Конисський, вона торкалась ріжних справ, кидалась від одної ділянки до другої, починала нове й спішила до другого. Працю її можна поділити на письменницьку, етнографічну й видавничу.

Референтка спинилась на її віршах, що вийшли окремою збіркою „Думки - мережанки". Вони невишукані формою, але прості й щирі. Потім згсувала її переклади, оповідання, песи і твори для дітей. З етнографічних її праць широко відома збірка вишивок із Звягельського повіту, що мала пять видань. О. Пчілка зібрала також силу пісень, казок, співомовок й передала їх на використання нашим етнографам. Сама писала на цю тему багато і при кінці свого життя, в рр. 1924—1930, працювала як член Етнографічної Комісії при УАН. З цією галуззю її діяльности вяжеться добре знання української мови. Знаючи добре рідний фольклор, Олена Пчілка живо працювала над удосконаленням літературної мови. Багато слів, що тепер є в загальному вжитку, виводиться з її писань або з її видавництв.

Третя, чи не найважніша частина її діяльности, це видання, що вийшли з її допомогою або з її почину. Першим твором були „Співомовки" Ст. Руданського, що їх вона видала з гуртком волинських приятелів. Дальше причинилась до видання альманаху „Перший вінок" у Львові. Перша збірка віршів Лесі Українки була теж її видання. Але найбільше значіння має часопис „Рідний Край", який вона редаґувала в рр. 1907—1914. Тут виявилась вся її велика індивідуальність, що не боялась іти проти течії гостро критикувати громадянство та обстоювати свою думку. „Рідний Край" справді дає нам картину тодішнього життя на Придніпрянщині, далеко більш релєфну, як інші офіційні органи. До „Рідного Краю" виходив додаток „Молода Україна", журнал для дітей.

При кінці прочитала д-р Деркачева деякі з листів Олени Пчілки до брата Михайла. Вибрала саме ті, де вона згадує про своїх дітей, Лесю й Михайла. Видно, що молода мати дуже уважно слідкувала за їх розвитком, пильно працювала над ними і в неодному радилась брата. В цих листах слідний її виховний підхід.

У дискусії забирали голос пп. Залізняк, Малицька, Бурачинська.

Практичні поради.

ЯК ЧИСТИТИ БІЛІ СОЛОМЯНІ КАПЕЛЮХИ.

Сірку стовкти на порошок і до того порошку дати соку з одної або двох цитрин. В цю мішанину замочувати щітку і витирати нею місце солому та сушити на сонці. Коли капелюх висохне, натерти його знову, але вже сухим порошком без цитринового соку. Потім добре відчистити іншою щіткою, щоб порошок злетів. Можна також спалювати сірку і на ділання диму виставляти капелюх. Але цей другий спосіб дуже прикрий у роботі.

ЯК ВІДНОВИТИ ВИПОЛОВІЛІ КАПЕЛЮХИ.

До нового глиняного горшка дати три літри води і дві унції бразилії (купимо в дроґерії), одну унцію ваґрагантової соли і одну унцію льняного сімени. Варити цю мішанину так довго, аж лишиться її половина. Змочувати в тій ріднині губку або шматочку і натирати капелюх так, щоб був добре мокрий. Після цього чищення треба обовязково капелюх висушувати на відповідній формі.

З природи і життя.

Таємниці змислу смаку.

У щоденному житті не здаємо собі ясно справи, як діє змисл смаку. Для смакуна добре приготований обід це вибаглива насолода зложена з ріжних вражінь і кожне з них таке ріжне як барви веселки. Нам видається, що спричинником цих ріжних смакових вражінь є змисл смаку. Одначе так воно не є, як про це повчає нас звичайний катар носа; тоді виявиться нам нагло, що найсмачніші страви не дають нам приємности, вони видаються нам мляві, як дерево чи солома. Так власним досвідом, без учених дослідів, довідуємося, що властиво відчуваємо смак... носом, а не язиком. Ось напр. смачна печеня може смакувати нам знаменито, одначе це не заслуга язика, що передає нам тільки вражіння солоного. Все інше завдячуємо запахам, які з устної ямини дістаються через вузькі канали до носа. Тут у захованих фалдах нюхового наболонка знаходяться надмірно вражливі нюхові клітини, що є суддями нашого смакового вдоволення. Щойно тут можна ствердити, чи нпр. зупа припалена, а масло зіпсоване, а не при помочі язика; таксамо знавець вин оцінює їх доброту.

Чотири смаки.

Сам язик є тільки примітивним суддею смакових вражінь. Він знає тільки чотири вражіння: солодкий смак, квасний, гіркий та солоний. Не цілий язик є органом смаку. Він має тільки деякі пункти вражливі на смак страви. Вони лежать головно у задній частині язика, на його насаді, і на боках у формі так зв. смакових бородавок, де є змислові клітини смакових нервів. Деякі з тих бородавок реагують тільки на один з чотирьох смаків, інші на два, а ще інші на три чи чотири. Дослідники виказали, що таксамо є і в усіх тварин без огляду на ступінь їх розвою. І так риби, птахи, бджоли і т. п. можуть відріжнити тільки ті чотири смакові вражіння.

Солоний смак звязаний тільки з одною кухонною сіллю, що грає велику ролю в природі, тому, що сіль дуже поширена на землі. Всі інші солі мають якийсь додатковий смак, квасний або гіркий. Квасний смак викликують тільки вільні кваси, чи як це означає хемія, вільні йони водня. Інакше є з солодким чи гірким смаком. Ніодин із них не є привязаний до якоїсь стисло означеної хемічної групи. Гіркі є деякі тіла як деякі хемічні первні (магнез), деякі дуже прості азотові сполуки і деякі дуже складні хемічно органічні тіла, як нпр. хініна. Солодкий смак знаходимо переважно в цукрах, а також має його сахарина, що під оглядом хемічним зовсім неспоріднена з цукром.

Смакуємо мізком.

Довго думали над тим, що спільного можуть мати дуже ріжні хемічні субстанції, що дають подібний смак. Ця справа вияснилася щойно тоді, як природники дослідили, що смакові вражіння мають свої центри не у змислових клітинах язика, тільки в мізку. Тому тепер знаємо, що ті субстанції мусять бути солодкі, які ділають на смакові клітини язика, злучені нервами з осередком солодкого смаку в мізку.

Подібно стоїть справа і з іншими смаками З цього видно, що вражіння якогось смаку не є залежне від хемічного складу даної страви, тільки від того, як вона діє на змисловий апарат смаку.

Біольогічне значіння смаку.

Змисл смаку має теж велике значіння для втримання здоровля та життя людини чи тварини. І так солодкі субстанції викликують завсіди приємне смакове вражіння і притягають тварину до джерела приємного і пожиточного корму. Зате гіркі тіла остерігають її. Згадані прикмети тих смаків найшли свій вираз і в щоденній мові. І так усякі приємні речі у щоденному житті називаємо часто „солодкими". Не тільки цукор є солодкий, поети кажуть, що „солодка" є також любов, усточка гарної жінки, чи відсвіжливий сон. Зате усе те, що викликує прикре вражіння як смерть, терпіння чи жаль, означуємо часто словом „гіркий".

Солоний смак найшов своє порівняння у звороті „солона ціна". Цей зворот повстав мабуть у звязку з солоним потом, що виступає нам на чолі при прикрих зворушеннях.

Б. Г—й.

Сонда — цілющою методою.

При болячках шлунка треба якнайбільше ощаджувати слизову болону, щоб вона могла якнайспокійніше гоїтись. Слизова болона покриває середину шлунка та дванацятопалову кишку; кишка лежить у продовженні шлунка, відділена від нього мясистим перстенем; коли пожива переходить зі шлунка до кишок — цей перстень відкривається. Від нарушеної слизової болони повстають болячки. При болячках шлунка не завсіди вистачає дієта, основана на рідині (головно на молоці).

Хворих на вереди шлунка чи дванацятипалової кишки пробували відживляти через відходову кишку відживчими левативами, або доживлюю дорогою, впроваджуючи до крови просто відживні субстанції як розчин гронового цукру. Але ці методи не були всилі запевнити недужому відповідну відживу. Тому значним поступом у таких випадках є введена по шпиталях і клініках відживa при помочі сонди. Тепер закладають сонду (тонку, гнучку ґумову рурку) через рот, стравохід і шлунок аж до тонкої кишки. Тоді пожива оминає шлунок, не дразнить його і завдяки цьому за короткий час зникають такі прояви вереда шлунка як шлункові болі, печення, відбивання, блювота тощо. Коли хворий проглине сонду, вона залишається в кишці кілька тижнів; звичайно не треба її тримати довше ніж три тижні. Хворі дуже скоро звикають до неї. Впроваджуваний сондою корм складається з мішанини яєць, сметани, топленого масла, цукру, молока і цитринового соку, з додатком травлінних ферментів. Корм подають малими порціями щогодини. Вислідн лікування є дуже добрі, бо при цій методі 60—75 хворих зовсім видужують.

—o—

Мандрівки риб.

Риби мають дуже сильно розвинений інстинкт, що змушує їх до мандрівок. Багато інститутів в Европі провадить досліди над тим їх інстинктом. Досліджуваним рибам привязують до хвоста металеві бляшки і пускають знов до ріки. Спеціяльні широкі досліди над мандрівним інстинктом у риб перепровадив інститут мінхенського університету, що в часі 1923—1933. р. випустив до рік 40 тис. знакованих риб. З того числа вдалося зловити 16.000 риб у часі від 1 дня до 4 років після їх випущення. Половина з тої кількости показалася постійними мешканцями даного місця і не віддалилися далі ніж 5 км. вділ або вгору ріки. Друга частина складалася з риб мандрівних і переважна їх частина не заплила дальше як 50 км., тільки 15—20 прц. заплило дальше. Цікаве, що напрям їх мандрівок залежав від пори впущення їх до води. І так риби впущені до ріки ранньою весною і влітку мандрували вгору ріки, риби-ж впущені пізнім літом і восени плили вділ ріки. Найдовші мандрівки відбули деякі з тих риб на Дунаї, — коло 300 км. вгору і вділ ріки, зуживаючи на таку відстань пересічно 30 днів. Пересічна скорість їх плавби вагалася від 1—10 км.

Блакитний кит у музею.

Найбільшою твариною світу є блакитний кит. Зараз по уродженню він має 7 метрів довжини, а як дорослий 22—27 м. Цю породу китa можна побачити у всіх океанах світа, та найбільше його на Північному Ледовому Океані. У риболовчім сезоні 1936/37 р. зловили 32.821 китів, з чого було 14.183 блакитних.

Недавно в інституті природознавства в Британському Музею уставили модель того кита природної довжини (27 м.), зроблений з гіпсу і цементу на дротяному кістяку. Модель зроблений докладно на основі фотографічних знимок і описів ловців китів. Для поміщення цього моделя треба було вибудувати спеціяльну салю.

60.000 річно.

Як стверджує статистика, в Польщі родиться річно 60.000 нешлюбних дітей, з того у самій Варшаві 1.500. При тому ледви у 70 прц. батько дитини є відомий. Великі цифри бездомних дітей мусять звернути увагу відповідних чинників. Головними причинами цього нездорового явища є матеріяльна нужда, брак відповідних додатків на діти, невідрадні мешканеві відносини, неохота безробітних і слабо забезпечених женитись.

В Голяндії загострюють пресовий закон.

ГАГА, ПАТ. Щоб зберегти публичний порядок голяндський уряд зголосив законопроект, що має покласти край небажаним пресовим виступам. Цей законопроект передбачує припинення щоденників і часописів у випадку, якби стверджено виступ проти безпеки держави чи публичного порядку. Одночасно цей законопроект передбачує доповнення пресового закону в тій частині, що торкається кар за образу влади, публичних установ або окремих груп громадянства.

—o—

Німці виселюють поляків.

ПАТ. повідомляє за польською пресою в Німеччині, що на опільському Шлеську і на погранниччі вибили шиби: в польськім банку у Злотові, на погранниччі у мешканнях поляків у „Буйтовей Всі" під Опіллям на Шлеську та в польській школі у Мельниці на Шлеську.

Ця сама преса повідомляє, що німці виселили з прикордонної смуги 10 поляків. На прохання до німецької влади, щоб залишила їх у їх родинних місцевостях, прийшла відмовна відповідь. Один з виселених — подає ПАТ. — службовик народнього банку, утримує 7-ро дітей, інший, селянин мусів лишити господарство на 17-літнього сина.

Франція — Туреччина.

АНКАРА, ПАТ. Маршал Февзі Чакмак, шеф турецького генерального штабу, видав у вівторок вечором на честь генерала Вейгана бенкет, в якому взяли участь французький амбасадор Массілі і ввесь персонал французької амбасади. Від турків були приявні: міністр національної оборони Надзі Тінез, міністр закордонних справ Сарадзоґлю, трьох ґенералів дивізії і 5 ґенералів бриґади.

—o—

В Данії демонструють проти націонал-соці лістів.

СТОКГОЛЬМ, ПАТ. З Копенгаґи повідомляють, що там відбулися демонстрації спрямовані проти данських націонал-соціялістів. Коли на одному майдані в Копенгазі збиралися нечисленні прихильники тієї партії, прийшло до бійки, підчас якої поліція інтервеніювала арештуючи 5 осіб.

ПОРТУГАЛЬСЬКІ ВІДЗНАЧЕННЯ ДЛЯ АНГЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Португальський амбасадор Монтейро відбув розмову з представником англійського міністерства закордонних справ Джорджом Рунсетом. У розмові виявилося, що ще перед виїздом англійської королівської пари до Канади португальський уряд хоче передати королеві Юрієві VI. три найвищі португальські ордери.

—o—

КОНФЕРЕНЦІЯ ПІВНІЧНИХ ДЕРЖАВ.

СТОКГОЛЬМ, ПАТ. Шведська телеграфічна агенція проголошує, що конференція міністрів закордонних справ чотирох північних держав відбудеться у Стокгольмі 9-го травня. Предметом нарад буде справа пакту неагресії з Німеччиною, що в цьому напрямі намагається збагнути опінію північних держав.

НІМЕЧЧИНА ХОЧЕ ЗАКЛЮЧИТИ ПАКТ НЕАГРЕСІЇ З ЛАТВІЄЮ И ЕСТОНІЄЮ.

РИГА, ПАТ. Латвія й Естонія дістали від Райху пропозиції заключити пакт неаґресії. В Таліні скликано зараз засідання парляменту, на якому начальний вожд ген. Ляйдонер, мін. закордонних справ і премієр склали заяви.

—o—

КОЛИ АМЕРИКА МОЖЕ ВИПОВІСТИ ВІЙНУ?

ВАШИНГТОН, ПАТ. Демократичний посол стейту Ню-Йорк Кеннеді склав законопроект, який уповажнює уряд виповісти війну у двох випадках: на випадок нападу на територію Злучених Держав і на випадок необхідности боронити війною доктрину Монро.

ЕСКАДРА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ У МЕКСИКУ.

МЕКСИК, ПАТ. В понеділок припливе до порту Вера Круз ескадра Злучених Держав, складена з кружляка „Чарльстон" і двох торпедовців. Командант адмірал Вількокс відвідає разом зі старшинами місто Мексик.

АНГЛІЙСЬКА ВІДПОВІДЬ НА АРАБСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ.

КАІР, ПАТ. У вівторок англійський амбасадор передав премієрові Магмуд Паші провізоричну відповідь англійського уряду на арабські пропозиції у справі Палестини. Ця відповідь не висловлює ще остаточного становища англійського уряду.

—o—

НАБИРАЮТЬ ДО НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ У МЕМЕЛІ.

КЕНІҐСБЕРҐ, ПАТ. З Мемеля повідомляють, що обовязкові на терені Німеччини обмеження у приймаанні членів до націонал-соціялістичної партії скасували частинно для мемельської области. Кожний мешканець Мемеля може заходитися, щоб його прийняли до партії.

З БЕЛЬҐІЇ ВИСЕЛИЛИ НІМЕЦЬКОГО ЖУРНАЛІСТА.

БРЮССЕЛЬ, ПАТ. Бельґійський уряд вирішив виселити з Бельґії німецького журналіста Елерта, кореспондента „Райніше Вестфаліше Цайтунг" і редактора „Дойч бельґіше Рундшав".

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР ФІНАНСІВ У РИМІ.

РИМ, ПАТ. Мадярського міністра фінансів Кундера прийняв у середу Мусоліні і потім міністр закордонних справ Чяно. У передполудневих годинах мін. Кундер оглянув у товаристві віцеміністра Гварнері терени, на яких мають уладити в 1942-ому році світову виставу.

МІНІСТР БОННЕ ІДЕ ДО АНҐЛІЇ?

ПАРИЖ, АТЕ. Можливо, що мін. Бонне виїде 12. ц. м. до Анґлії, щоб взяти участь у бенкеті „Французького Аліянсу" в Савтгемптоні.

ЗУБ ЗА ЗУБ.

БЕРЛІН, ПАТ. У відповідь на виселення з Англії кількох німецьких громадян, між ними кореспондента „Ессенер Націонал-Цайтунг", німецька влада наказала покинути Німеччину 5-ти найвизначнішим англійським торговцям і берлінському кореспондентові „Дейлі Телеграф".

ГОЛОВНИЙ КОМАНДАНТ ПОЛІЦІЇ У ЧЕХІЇ І МОРАВІЇ.

Головний командант німецької поліції Гімлер у порозумінні з протектором Нойратом призначив головним командантом поліції у Чехії та Моравії К. Г. Франка, відомого з протичеської настанови.

ЯПОНЦІ БОМБАРДУВАЛИ ЧУНҐКІНҐ.

ЧУНҐКІНҐ, ПАТ. Ніччю на середу 27 японських літаків бомабрдували Чунґкінґ. Китайські мисливські літаки відбили напад і — згідно з вістками з китайських джерел — струтили два японські бомбовики.

НІМЕЦЬКІ АМБАСАДОРИ ВЕРНУТЬСЯ ДО ПАРИЖА І ЛЬОНДОНУ.

БЕРЛІН, ПАТ. З добре поінформованих німецьких кол вийшла вістка, що німецькі амбасадори в Парижі і Льондоні вернуться в найближчих днях на свої становища.

—o—

36 БРИТІЙСЬКИХ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ У ЄГИПТІ.

КАІРО, АТЕ. В египетських пристанях є тепер 36 британських воєнних кораблів — у середу сподівалися дальших кораблів.

В Англії.

ЗАСІДАННЯ РАДИ МІНІСТРІВ.

ЛЬОНДОН, ПАТ. В середу англійська рада міністрів радила три години. Наради закінчено в год. 13.30.

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ У КОРОЛЯ.

ЛЬОНДОН, ПАТ. В середу пополудні король Юрій VI. прийняв на авдієнції міністра закордонних справ льорда Галіфакса.

РЕКОРД БУДОВИ ЛІТАКА.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Фабрика літаків у графстві Лестер здобула европейський рекорд у шавидкости будови літака. Вона збудувала літак за 38 днів.

По широкому світі.

Іракське військо укріпило й обсадило в останньому часі побережжя Ємену і Баб-ель-Мандеб.

Ґубернатор Риму кн. Кольонна побуде в Будапешті до неділі. Мадярські політичні кола підкреслюють, що ці відвідини не мають політичного характеру.

Премієр Мадярщини Телекі і міністр закордонних справ Чакі вернулися в середу з офіційної гостини в Берліні до Будапешту.

Мадярський парлямент ухвалив у вівторок остаточно протижидівський закон.

До Стамбулу приїхав з Ляриси у середу рано б. альбанський король Зоґу з дружиною.

Бельгійський король Леопольд III. приїхав у середу до Давос, у Швайцарії, щоб ужити зимових спортів.

Директор копальні Ґуанахуото у Мексику місті, Оскар Лямпе, якого були схопили бандити й домагалися окупу, вийшов на волю. Лямпе не хоче дати ніяких вияснень про своє схоплення та звільнення.

У Менчестері скоїлася ніччю на середу експльозія в одному домі у дільниці Чарльстон. Поліція схопила близько місця катастрофи трьох мужчин, яких підозрівають у виконанні бомбового атентату.

На летовищі Трезізе в Італії впав на землю літак. Пільот згинув. Причина катастрофи невідома.

У Кеніґсберґу суд засудив на кару смерти Войтіха Ноймана за вбивство товариша. Це семий смертний присуд, який видали східньопруські суди цього року.

Пасажирський літак, що втримував постійну комунікацію між Тулюзою і Дакаром, упав у середу на землю близько місцевости Арґана у віддалі 150 км. від Маракешу. Літак згорів. Трьох членів залоги і шістьох пасажирів згинули на місці.

Маршал Бальбо приїде в понеділок до Каїру.

На корабель „Квін Мері", який іде до Ню-Йорку, навантажили у Шербурґу 100 скринь бельґійського золота. Це золото, варта 145 міліонів франків, призначене для „Федераль Резерв Банк".

У Біркенгед, в Англії, у приявности членів королівської родини, спустили в середу на воду панцирник „Князь Уельсу". Це найшвидший у світі корабель з випором 35.000 тон.

Німецький кружляк „Нірнберг", що відбуває тепер вправну плавбу, припливе у днях від 6. до 9. травня до шведського порту Ґотенбурґ, від 12. до 16. травня до норвезького порту Арох.

До Альжиру приїхав кардинал Вердіє, папський леґат на Евхаристійний Конґрес.

Летунську комунікацію на шляху Стокгольм—Москва через Рим відновили 3-го ц. м.

У Мемелі почалися артилерійські маневри, в яких бере участь кілька одиниць німецької воєнної фльоти. Маневри потриватоть 10 днів.

В поворотній дорозі з Іраку генр. Вейган вступить до Румунії.

КАТАСТРОФАЛЬНІ ПОЖЕЖІ.

В осаді Верхобуж, золочівського повіту, вибухла в одній хаті пожежа, яка перекинулася далі і знищила 52 будинки. Внаслідок пожежі потерпіло 22-ох господарств, шкода сягає 40 тисяч золотих.

В Юстинівці, підгаєцького повіту, пожежа знищила 25 господарств. Шкода — 55.000 зол.

У Городиславі, золочівського повіту, згоріло 4 господарства. Шкода доходить до 20.000 золотих.

НОВИНКИ

5 ТРАВЕНЬ

ПЯТНИЦЯ

Ст. ст. 22. квітня 1939.
Теодора, сл., Луки.
Лат. Пія V. папи.
Сонце: схід — 3.54, захід — 18.48.
Місяць: схід — 21.32, захід — 5.43.

Завтра: 6. травня. Субота.
Ст. ст. 23. квітня 1939.
Вмч. Юрія.
Лат. Івана в Олію.
Сонце: схід — 3.52, захід — 18.49
Місяць: схід — 22.25, захід — 6.30.

—o—

— Всім читачам „Діла“ до відома. В деяких містах перепродавці газет не можуть тепер вивішувати перед своїми крамницями чи кіосками реклямових афішок українських часописів і покупці можуть думати, що в тих крамницях та кіосках „Діла“ не продають. Звертаємо на це увагу українського громадянства, щоб цим не давало себе збити з пантелику. Просимо домагатися „Діла“ всюди, отже також у тих крамницях та кіосках, які наших афішок не вивішують. — При цій нагоді радимо всім тим, що купують „Діло“ по крамницях, трафіках та кіосках, запренумерувати собі наш щоденник на постійне, бо тоді за ті самі гроші діставатимуть не тільки газету, але також кожного місяця безплатно вартісну книжку Бібліотеки „Діла“. 1—3

— До Вп. Передплатників „Діла“ в Чехії і Моравії. Наших Вп. Передплатників у Чехії і Моравії просимо вплачувати передплату на наш щоденник при помочі **блянко-складанки**, яку можуть набути у себе в кожному почтовому уряді (штука коштує 5 чеських сотиків). На тій складанці треба написати число конта **2.150** та фірму: **Banka cesko-slovenskych legii; Praha**; а на середній частині складанки: **передплата часопису „Діло“, — Львів.** 1—3

— Філія Союзу Українок повідомляє про чергові сходини членів у пятницю 5. травня ц. р. в год. 6. ввечір у власній домівці. На сходинах реферат лік. д-ра Осіньчука. 1—2

— Традиційне свячене уладжує Комітет Будови Церкви св. Івана Богослова у Львові при вул. Потоцького ч. 103 в салі монастиря СС. Васидіянок у неділю 7. ц. м. в год. 5.30 пополудні. Дохід зі свяченого призначений на докінчення будови церкви. — Спільне свячене уладжує теж у неділю 7. ц. м. в год. 5.30 пополудні для своїх членів чит. „Просвіти“ в Замарстинові у власній домівці при вул. Замарстинівській ч. 100. — Спільне свячене для своїх членів уладжує чит. „Просвіти“ на Богданівці з усіми культурно-освітніми товариствами й економічними організаціями на Богданівці в неділю 7. ц. м. в год. 5-ій пополудні в читальняній домівці

— Засідання Фільольогічної Секції Наукового Товариства ім. Шевченка відбудеться в суботу, 6. травня ц. р. в бібліотечній кімнаті в 18. год. Порядок дня: 1) Д-р М. Рудницький: „Марксистська теорія літературознавства. (З приводу книжки д-ра Я. Гординського: „Літературна критика на Советській Україні“). 2) Поточні справи.

— До свята 1. травня. З кол УСДП повідомляють нас, що часописні інформації про те, що на академії ППС у Львові, в якій виступали з промовами м. ін. представники людовців та демократів, брав участь також представник УСДП п. Лотиш, не відповідають правді. Виступ п. Лотиша був чисто особистий, на що вказує хоч би й те, що свою промову виголосив по польськи і лише на закінчення сказав кілька слів по українськи.

— 3. травень у Львові. Цьогорічне свято 3 травня мало характер військової демонстрації, маніфестації солідарности польського громадянства з армією. У вівторок вечором перейшли вулицями міста військові орхестри, деякі товариства відбули академії. В 5. год. рано вивішено на Високім Замку прапор, опісля відбулися там сходини молоді. В 7. год. залунав з ратуша „гейнал“, в 9. год. відправлено богослуження в латинській катедрі. В год. 11.30 відбулася на Галицькій площі дефіляда військових відділів та організацій, яку відобрав воєвода Білик, з ген. Цуляфом, през. Островським, городським старостою, директором залізничої округи та іншими представниками влади.

— Нищать українські вивіски. Як подає „Торговля і Промисл“, в ночі з 17. на 18 квітня ц. р. незнані люди зірвали вивіски з усіх українських крамниць у Самборі. Деякі вивіски згодом віднайдено, та були вони цілковито поломані, понищені. Місцевий Гурток Союзу Українських Купців у Самборі вислав на другий день по випадку делегацію до місцевого старости, який обіцяв справу розглянути. Та в ночі з 19. на 20. квітня вдруге зірвано вивіски, яких першим разом не вспіли зірвати; були це українсько-польські вивіски. Деякі з них віднайдено — мали вони український напис порубаний, будьто відтятий. Місцевий Гурток С. У. К. вніс цим разом письмо до старости з домаганням перевести слідство і прикладно покарати злочинців.

— Небуденна імпреза. Пишуть нам: Дня 22. м. м. учителька в Купчинцях, пов. Тернопіль, п. Тичинська казала шкільним дітям прийти до школи в українських національних одягах, навіть з жовто-блакитними прапорцями, на спільну знимку. Те саме доручила польським дітям, очевидно в польських нац. одягах. І сталося, що вулицями села машерували розрадувані малі школярі з українськими прапорцями й відзнаками і польські діти з польськими. Все те було очевидно тільки для... знимки (цікаво нащо тої знимки?), бо по тій знимці все вернулося до попереднього стану.

— Вибори до волосних рад на Волині. В усіх повітах волинського воєвідства вже скінчилися вибори до волосних рад. Краківський „ІКЦ“ пише, що в цих виборах поляки здобули 1.063 мандати (52.12 прц.), себто 175 мандатів більше ніж підчас виборів у 1934 р., українці здобули 833 мандати (40.83 прц.), чехи 26 мандатів, німці 8 мандатів, москалі 8 і жиди 25 мандатів.

— Згоріла читальня „Просвіти“ в Сільці, пов. Дрогобич; шкоду обчислюють на 7.000 зол. Пожежу спричинила мабуть недокурена папіроска, що її кинули на театральні декорації.

Чи знаєте Ви, кілько є неписьменних у Вашій громаді? Чи Ви особисто причинилися до того, щоб вони стали письменні та свідомі? В допомогу стане Вам книжечка-буквар із читанкою „ДО СОНЦЯ“, що її видала „Просвіта“ в ціні 50 сот. за примірник. Придбайте собі її як-стій! УЧІТЬ НЕПИСЬМЕННИХ!

— Великі пожежі на Поділлі і на Волині. У Верхобужі пов. Золочів пожежа спопелила 52 господарські будинки на шкоду 22-ох господарів. Пожежу вгасило місцеве населення при допомозі дооколичних селян. Підчас ратункової акції дві особи важко попеклися. Матеріяльні втрати дуже великі. — В Желиборах пов. Рогатин вибухла пожежа в домі Афтаназа. Вітер перекинув вогонь на сусідні будинки, що теж згоріли до тла. Матеріяльні втрати великі. Причина обох пожеж невідома. В містечку Олександрія недалеко Рівного на Волині згоріло 26 мешкальних домів з 20 крамницями і багато господарських будинків. Ратункову акцію вела пожежна сторожа з Рівного, якій ледви вдалося вирятувати мешканців з домів, що їх обняла пожежа. На місце пожежі приїхав рівенський староста з повітовим командантом поліції. Слідство виявило, що пожежу спричинив 17-літній Лейба Турчинський, який запалив у городі свого батька сміття.

— Самогубства. Анна Горинь (вул. Міська 83) отроїлася. Так само покінчив з життям — на Замарстинівськім цвинтарі — Йосип Туліє.

— Вбивство учителя. Минулого понеділка 1. ц. м. невідомий грабіжник убив у лісі коло Полоничної пов. Камінка Струмилова 42-літнього учителя Петра Сопотницького. Учитель вертався фірою з Незнанова, куди їздив по платню. Фірман оповідає, що невідомий грабіжник вибіг з ліса, стрілив до Сопотницького у плечі й опісля забрав гроші та втік.

— Краєва хроніка. Між Хреновом та Убинями пов. Камінка Струмилова невідомі грабіжники напали на купців: Бернарда Рубінштайна, Хаїма Рехтца і Гринька Вайлу, побили їх, забрали готівку і втікли. — У Підзвіринцях пов. Рудки дійшло до спору за поле між Михайлом Кузичем і Олексою Будинкевичем. Підчас сварки Кузич важко зранив Будинкевича мотикою у груди так, що побитий помер за пів години по страшних муках. Влада веде слідство. — На дорозі між Павшівкою і Полівцями пов. Чортків помер нагло І. Натансон з Павшівки. — В каменоломі в Мишкові пов. Заліщики помер нагло на удар серця Петро Андрейців. — В Зачерню недалеко Ряшева сполошився кінь на вид авта і потратував на смерть 3-літнього хлопчика З. Щура.

— Чотири особи затроїлися земним газом. При усуванні дощок з новозбудованого збірника на воду в Гоньондзі пов. Білосток нагло затроївся земними газами робітник В. Чайковський. З допомогою побіг йому товариш Станислав Вронський, але він теж затроївся. Толі пішли їм з допомогою ще два громадські службовики, але вони теж втратили притомність. Щойно поліції вдалося витягнути при допомозі населення всіх затроєних і по довшій ратунковій акції привернути їх до життя.

— Нагла смерть у костелі. В костелі у Піотровицях помер нагло на удар серця 69-літній Ш. Ліпінський, який підчас молитви зісунувся на землю і за хвилину помер. Його перенесли з костела до трупарні на цвинтарі. Смерть в костелі викликала сильне враження між вірними.

— Арештування міжнародного злодія. В руки поліції попав небезпечний злодій Йосиф Бонткевич з Ченстохови, який приїхав на Шлеськ на гостинні виступи. За ним шукала поліція кількох держав від довшого часу.

— Табор циганів помандрував до арешту. З доручення виленської слідчої влади поліція арештувала всіх циганів з табору, що складався з 7-ох возів. Цигани таборували в лісі недалек села Печани. Поліція притримала їх тому, що доооколичне населення жалувалося перед владою на масові крадіжки.

— Самохід наїхав на 14 наколесників. На трасі Модлін—Варшава відбувалися перегони наколесників. Під Казунем наїхав на 14 наколесників вантажний самохід і зранив 8-ох наколесників розторощивши їх ровери. Двох важко ранених відвезли до шпиталю у Новім Дворі, інших до Варшави.

— Велика пожежа у шведських тартаках. Минулого понеділка рано пожежа знищила до тла найбільші і наймодерніше уладжені тартаки в північній Швеції, власности концерну Гольмсунд, що між іншим займається фабрикацією целюльози. Пожежа ширилася з такою швидкістю, що загрожені робітники ледви могли втечи з життям.

— Таємне затоплення совітського корабля з муніцією. На днях затонув у ленінградській пристані з невідомих причин вантажний корабель з муніцією та вибуховими матеріялами, що були призначені для твердині Кронштадту. Негайно зорганізовано ратункову акцію і по 12-х годинах видобули з моря корабель з ушкодженим дном. ГПУ арештувало капітана корабля і кількох мряків.

— Землетрус на Кримі. Відому кліматичну місцевість на Кримі Ялту навістив землетрус, що тревав майже 50 хвилин. Від землетрусу повстали розколини в кількох домах. Землетрус ушкодив між ін. одну колишню царську палату. Між совітськими достойниками, що перебувають в Ялті на відпочинку, повстав переполох. Спеціяльна комісія оглянула доми, щоб негайно їх зремонтувати.

— Катастрофа у підземній залізниці в Льондоні. На одній стації льондонської підземної залізниці зударився поїзд з вантажним поїздом. У катастрофі було ранених 30 осіб, з яких 18 відвезли до шпиталю.

ДОПИСИ.

ТЕРНОПІЛЬ.

Загальні Збори Подільського Союзу Кооператив у Тернополі відбулися дня 28. квітня ц. р. у салі „Української Бесіди“. У зборах взяли участь представники 83-ох кооператив-членів ПСК з 395 голосами на всіх 104 кооператив з 474 голосами. Представники 2 кооператив не предложили відповідних повновластей, тому їх позбавлено голосу, одну повновласть мандатова комісія признала неважною; не було представників 18 кооператив-членів ПСК. Збори відкрив і проводив ними голова Нада. Ради д-р О. Олійник, на секретарів покликав дир. В. Онуферка і п. В. Пелеха з Гаїв Великих. РСУК репрезентував на Зборах інсп. Л. Кульчицький. Відкривши збори, предсідник згадав померших в 1938 р. кооператорів, яких память делегати вшанували повстанням з місць. До мандатової комісії ввійшли дир І. Посмітюх, п. І. Тарапата з Березовиці Вел., о. Ратич (Ступки) і п. Т. Лотоцький (Острів). Протокол з попередніх Зборів прочитав секретар Надз. Ради дир. В. Онуферко, поревізійний звіт РСУК склав інсп. Л. Кульчицький. Звіти з діяльности ПСК складали члени дирекції: інж. Олексюк (торговельний) і дир. Блажкевичева (організаційний). Як виходить з торговельного звіту, у звітовому році ПСК мав оборотових власних фондів 142.805.10 зол., чужих 255.585.55 зол. Відношення власних фондів до чужих 1:1.63. Торговельну діяльність проводив ПСК через головний магазин у Тернополі і дві складниці в Микулинцях та Яструбові. Торги за товари збільшилися в порівнанні з р. 1937 на 0.62%. В закупі товарів припадає на ЦС та інші кооп. установи 85.46% усього закупу. Між закупленими товарами на українські вироби припадає всього 18.22%. Це найкращий доказ, як ще слабо розвинений український промисл. Зокрема закуплено з українських виробів 4 і пів вагонів мила ЦС, 124 сотн. мясних виробів кооп

„Єдність“ в Купчинцях, 16 сотн. круп в коол. „Надія“
в Чорториї, 101 сотн. цикорії кооп. „Суспільний Іпо-
мвся“. 4895 картонів папірців „Калина“, 1329 тузінів
і 46 сотн. пасти „Елеґант“, 94 сотн. цукорків „Фортуна
Нова“ та ін. У звітовому році закуплено яєць 171 і пів
тис. кіп, вивспортовано (до Англії, Німеччини і ін.)
18 вагонів. Невідрадне явище те, що в доставлених
яйцях було аж 27.50% бічних сортів, на яких Союз
стратив к. 18 тисяч зол. Це повинно вплинути на коопе-
ративи, щоби доставляли тільки кращі сорти яєць.
В 1938 р. закупив ПСК 508 вагонів збіжжа, з того ма-
газин в Яструбові 316 вагонів, магазин у Тернополі 187
вагонів. При кінці свого звіту дир. Олексюк подав ра-
хункове звідомлення і плян праці на цілий рік. У пля-
нах праці нового нема — говорив промовець — треба
лише виконати те, що вже пляновано раніше: охопити
до найвищих меж закуп і збут продуктів через наші
кооперативи і ПСК та звернути увагу на їх кращу
якість, доповнити уділи в ПСК до статутової висоти,
а тоді дальший розвиток ПСК їтиме правильно. З орга-
нізаційного звіту дир. Блажкевичевої довідалися пред-
ставники кооператив, що у звітовому році мав ПСК 104
членів, в тому числі 84 кооперативи для загального за-
купу і збуту, 20 інших. На уділи вплачено 115.200 зол.

Організаційний відділ звернув увагу на оживлення контрольних комісій і комітетів та Надзірних Рад, які досі були майже мертві. Для нагляду над діяльністю крамарів заанґажовано спеціяльного інструктора. Переведено преміювання зразкових крамарів і кооператив. Переведено, хоч і в скромних розмірах, збірку на голодних Турчанщини. Уладжено 2-місячний вишкіл крамарів у Деннові (60 учасників), поширено кооперативну пресу (Кооп. Родина 1300 прим.), навіть кооп. пісню, започатковано організацію кооператив здоровля (Бірки Вел.). Організаційний відділ відбув 462 поїздок на які витратив 1044 днів. В районі ПСК є тепер на 16.000 українських господарств 11.000 членів кооператив. Є вже села скооперовані на 100 і 150%. Торги в союзних кооперативах збільшилися на 14 тис. зол. Закуп і збут продуктів ведуть далеко ще не всі кооперативи. Закуп яєць найкраще перевела кооп. в Новісцях, де на 1 господарство припадає 22 кіп. У збуті збіжжа район Яструбово далеко перевищив Тернопільський район. На 1 господарство в повіті припадало 2 кірці збіжжа, яке збуто через ПСК. Прядива збуто всього за 5000 зол. (найбільше Курівці). По кооперативах на жаль далі боргують. Тільки в 10 кооперативах не було боржників. У 1938 р. 11 кооператив вийшло зі стратою. Зиск союзних кооператив 31 тис. зол. У плянах орг. відділу є м. ін. оснувати в цьому році кооперативи у Кривках, Заставю, Драгоманівці; уладити 2 міс. курс для книговодів; досягти у збуті продуктів якнайбільшу кількість (коли в 1938 р. ПСК купив є району лише 508 вагонів, то поза Союзом продало українське село 5000 вагонів). По звітах дирекції п. Карло Чикало поставив від ревізійної комісії внесок затвердити рахунки і звіти та уділити органам ПСК абсолюторію, що Збори по переведеній дискусії одноголосно приняли. В дискусії над звітами промовляли кооператори: Кундик (Янківці), Дармограй (Біла), Крижанівський (Мшанець), Воднар (Ходачків Вел.), Матушевський (Кипячка), Голик (Ігровиця), Пятничка (Бірки Вел.), Залеський (Воробіївка), Паласюк (Сокільники), Зленчук (Росохуватець), Шеліжинський і Кушнір (Купчинці), Зварич (Озірна). Промовці торкалися причин слабости деяких кооператив, збуту продуктів (районізація магазинів), кооп. карности та ін. Опісля давали вияснення члени дирекції. З черги приступлено до перевибору 2 членів Надз. Ради і 1 заступника на місце дир. Кмети, дир. Посмітюха і Петра Зварича з Бірок Вел. У цій справі зголошено 2 листи: на першій були кандидати: дир. Кметь, дир. Посмітюх і Ст. Зазуля з Чистилова як члени Н. Ради і М. Матушевський з Кипячки як заступник. На другій кандидували: дир. Кметь, посс. Волюх, Ф. Сидяга з Бірок Вел. — як члени і Ст. Кутовий як заступник. По короткій дискусії на першу листу віддано 219 голосів, на другу 164. Дир. Кметь, що фіґурував на обох листах і був вибраний з першої, зголосив свою резиґнацію, але Заг. Збори її не прийняли. Комплет Надзірної Ради ПСК по цім перевиборі має такий склад: д-р О. Олійник, дир. О. Кметь, дир. І. Посмітюх, дир. Вас. Онуферко, м-р Гр. Сеньків (Микулинці), Іван Кушнір (Купчинці), Іван Таґалата (Березовиця Вел.), П. Федоровський (Кипячка), Ст. Зазуля (Чистилів) і заступник М. Матушевський (Кипячка). По виборі нові члени Н. Р. зложили кооперативне приречення. Ревізійну комісію вибрано в тому самому складі, що минулого року. Загальні Збори закінчилися відспіванням національного гимну в год. 16-ій.

Оскол.

Кожний українець, кожна українка і кожна українська установа повинні вважати собі за національний обовязок і найбільшу честь належати до всенароднього Т-ва Рідна Школа і мати членську виказку.

СКОЛЄ.

Загальні збори Каси Стефчика в Скольому відбулися 23. IV. п. р. при численній участи членів. Збори відкрив голова д-р С. Дольницький та попросив на предсідника інсп. І. Логінського, сам підіймаючись секретарювання. Після відчитання протоколу з попередніх заг. зборів відчитано звіт ревізійної комісії, після чого йшов звіт скарбника п. Василя Рибака. Каса обертає капіталом 14.000 зол., з чого 91% вжилося на пожички для членів і в діловому році призвано їх 62 членам на суму 9.170 зол. Ощадностей прийняла каса на суму 1.358 зол. Чистий зиск каси в 1938 р. 124.10 зол. Каса має 171 членів, 132 вкладчиків, 94 довжників. Після признання абсолюторії запроєктовано буджет, який прийнято. Потім вибрано 4 членів Управи й Надз. Ради та почалась дискусія, в якій забирали голос: Поля Диновська, Гр. Сокач, Вас. Рибак та інші. Збори пройшли ділово й поважно.

Кооперативна нарада. Союз кооператив у Стрию скликав до Сколього на день 26. IV. на год. 10-ту кооперативну нараду своїх членів зі сколівської округи. На анкету прибуло 44 умандатованих представників 28-ох кооператив на всіх 38. Цілком неоправдано не зявилися на анкету делеґати Урича, Сопоту і Славська, інші-ж — головно ті зназ кордону, слід оправдати. Нараду відкрив дир. ПСК п. Кузів, що привітав представників: РСУК інсп. Маренія, філії „Просвіти“ адв. Я. Малиняка, філії „Союзу Українок“ п. Д. Бандрівську, кружка Р. Ш. о. М. Притуляка й голову ПНК д-ра С. Булака та виголосив основний реферат про сучасний стан кооперації, про перегони на шляху її розвитку, зілюстрував усе прикладами й цифрами, підкреслюючи, що кооперацію невимовно руйнує розбор..вування товарів, манка та несолідність. Потім візвав усіх до видержання на становищах та до зберігання надбаного майна. З черги обговорив справу протилетунської позички й візвав усі кооперативи до її субскрибування. В свому звіті люстратор п. Гуменюк обговорив точно всі плюси й мінуси кооперації в Сколівщині та подав до відома, що в 1938 р. торги значно впали. Обговоривши правні справи, віддав голос організаційному референтові дир. Колодницькому, якого плян праці виказав, як ПСК Стрий поважно ставиться до своїх низових членів. Після дискусії, в якій забирали голос інсп. Маренія, д-р С. Булак, дир. Садовський та інші, нараду закінчено в 14. год. словом дир. Кузева.

ЖОВКІВЩИНА.

З приводу розписання поновних виборів до громадської ради в Бутинах, повіт Жовква, відбулися там у неділю 30. квітня ц. р. довірочні збори, на які прибув посол округи **д-р Роман Перфецький.** Збори відкрив п. Василь Шкабарський, який обняв провід, після чого пос. д-р Перфецький у півтораґодинній промові зясував велику вагу всіх самоуправних виборів, зокрема виборів до громадських рад. Потім пос. Перфецький представив акцію Української Парляментарної Репрезентації на парляментарному терені для здобуття повноти прав українському народові в Польщі. Промову посла д-ра Перфецького переривано кількакратно бурхливими оплесками. В дискусії п. Андрій Равлик вказував на незвичайну розпятість цін і навів приклад, що корець жита коштує в Бутинах 12 зол., а стіс дров аж 30 зол. та вказував дуже тяжке матеріяльне положення нашого села. Домагався також обниження цін на монополеві вироби, обниження нотаріяльних оплат, приверення урядового спростовування неґідностей стану табулярного з фактичним при помочі інжинірів евіденційних і т. д. Вкінці вказав на дуже велику болячку села, а саме на наказану старостою вже від пів року нічну варту за вчинок якоїсь невідповідальної одиниці (це було з портретом Президента) та на здержання з тої причини дозволів на імпрези. З тої причини навіть на свяченім, улаштованім для членів читальнею „Просвіти“ і „Союзом Українок“, саме дня 30. квітня ц. р., влада заборонила декламації і світські співи. Посол д-р Перфецький дав відтак основні відповіді в поважних справах, вказуючи зокрема на виданий в останній сесії закон про вдержання платности всіх довгів, що походять вперед 1932 року до 30. VI. ц. р. і про намічені проєкти законів для віддовження селян, які небавком прийдуть під наради сойму й сенату. Заразом вказав на акцію, яку перевела УПР. У справі знесення нотаріяльного примусу та заповів інтерпеляцію в справі знесення нічної варти і відмови дозволів на імпрези в Бутинах.

ГУСЯТИНЩИНА.

Загальні Збори Філії Т-ва „Просвіта“ в Гусятині. Просвітянське життя Гусятинщини подібне до того Збруча, що коло Гусятина. Обидвоє пливуть тихо й непомітно, але все вперед. Загальні Збори гусятинської Філії „Просвіти“, що відбулися 20. квітня ц. р., ще раз підтвердили це наше спостереження. З одного боку просвітянська праця по селах розвивається завдяки місцевим селянам здебільша досить добре, громадянська жертвенність на просвітні цілі велика, з другого — недостача відповідних людей, інтеліґентів до праці, а головно рушія і душі кожної праці — оґанізатора, якому влада не дозволяє на побут у надграничній смузі, та занепад починовости й рухливости у філіяльному виділі, якому атмосфера надграничної смуги сильно підтяла крила. Ця атмосфера виправдує багато прогріхів попереднього виділу, та всіх таки не виправдує, а передовсім того, що в останніх трьох роках відбулися тільки одні філіяльні збори, саме ці, що про них пишемо.

Театр Б. Сарамаги в Гусятинщині. В квітні гостив у Гусятині та в декотрих гусятинських селах театр В. Сарамаги, що під цю пору має в свому репертуарі кілька гарних, мельодійних оперетов, стару превеселу „Еспанську муху“ та Аркасову оперу „Катерина“. І хоча на перший погляд цей репертуар може видаватись і не дуже відповідним для села, то всеж таки село скористало з цієї поїздки п. Сарамаги: побачило оперету та оперу. З цілої театральної дружини, щоназагал представляється зовсім корисно, на перше місце вибиваються: п. Сарамага в комічних ролях і п. Сарамагова, що найбільше понисалася в ролі Катерини. Останнє зовсім не дивне: адже ж п. Сарамагова — це колишня артистка театру ім. Тобілевича з найкращих його часів, в якому виконувала між іншими заголовні ролі в операх „Катерина“ і „Галька“, побіч оперового співака Гаєка й таких артистів з добрими голосами, як Рубчак і Данчак. Невеличка орхестра з поважним, 66-літнім гармоністом на чолі зовсім добра.

ДОЛИНЩИНА.

Прощання священника-працівника і шляхотна вдячність парохіян у Перегінську. Село Перегінсько, долинського повіту, пережило у квітні ц. р. прикру подію: Дня 25. квітня ц. р. повітове староство в Долині виселило зі села, як прикордонної смуги, місцевого священника о. Остапа Стернюка, на 5 літ. Ця вістка дуже пригнітила село, бо о. Стернюк був одним з найбільш ідейних людей, що попри свою ревну душпастирську працю не жалував труду і для ідейної народньої роботи. Як член виділів місцевих товариств невтомно працював над освідомленням та економічним піднесенням села. Між іншим диригував хором при місцевій чит. „Просвіти“ і довів його до рівня одного з найкращих хорів в околиці, а як голова місцевого кружка „Сільського Господаря“ дав почин до економічної перебудови села. Тому й не диво, що вістка про виселення о. Стернюка боляче вразила всіх мешканців Перегінська й околиці. Доказом цього було зворушливе прощання парохіян зі своїм дорогим душпастирем: на Службу Божу, яку востаннє перед відїздом відправляв о. Стернюк, зійшлися великі маси народу з Перегінська й околиці. На доказ вдячности свому душпастиреві за ревну працю коло 120 мужчин зложило присягу не пити цілий рік алькогольних напитків! Великі маси народу зійшлися були на місцевому двірці, щоб попрощатися з о. Стернюком, але з незалежних причин він мусів відїхати автобусом, а зібраний на двірці нарід поліція візвала розійтися, при чому троє людей було арештованих.

Очевидець.

Т Е А Т Р И.

Великий Театр.

Четвер, 4. V. год. 8. „Оборона Ксантипи“.
Пятниця, 5. V. год. 8. „Наше місто“.
Субота, 6. V. год. 8. „Оборона Ксантипи“.
Неділя 7. V. год. 4. „Наше місто“. — Год. 8. „Оборона Ксантипи“.

Театр Ріжнородностей.

До неділі 7. V. театр нечинний.

Український Театр ім. І. Котляревського.

СОКАЛЬ:
4. Циганське кохання.
5. V. Слово о полку Ігоревім.
6. V. Кирка з Льолею.
7. V. Зоря над Почаєвом.

Український Нар. Театр ім. М. Садовського.

ДРОГОБИЧ:
5. V. Дай серцю волю.
6. V. Пісня Бескиду.
7. V. За молдавський престіл.
8. V. Невольник.
9. V. Гетьман Полуботок.

Український Театр Йосифа Стадника (сеніора).

БОЛЕХІВ:
4. V. Люди за краї.
5. V. Казка старого млина.
6. V. Подвійна бухгальтерія.

К І Н А.

АМПІР: „Центральна Округа Промислова — Сталева Воля“. „Під Голим Небом“.
АПОЛЬО: „Кентуки“ з Льоретою Йонґ.
АТЛЯНТИК: „Капітан Бенос“.
БАЙКА: „Королівський вязень“ і додатки.
БАЛТИК: „Дівчина шукає кохання“.
ВАНДА: „Коли цвітуть бози“ та „Ії оборонці“.
ГРАЖИНА: „Забута мельодія“.
ЕВРОПА: „Панна Ева“.
КАСІНО: „Людські серця“ (Волес Бірі).

КОПЕРНИК: „Панни на відданні" (Діна Дарбін) і кольорова гротеска.

МАРУСЕНЬКА: „Лист до матері".

МЕТРО: „Пісні кохання", „Фредик ущасливлює світ".

МІРАЖ: „Ультимат".

МУЗА: „Бравура".

ПАЛЯС: „Володарі" (Щепко й Тонько).

ПАКС: „Американська авантура".

ПАТРІЯ: „Пан без мешкання".

РАЙ: Алярм (Паніка на Середземнім Морю).

РІЯЛЬТО: „Циганка".

РОКСІ: „Серце матері" та кольоровий додаток.

СВІТ: „Кавчук", „Битва на Бродвею".

СВЯТОВІД: „Ас кер і Китай горить".

СТИЛЕВЕ: „Вкрадене життя" та ревія.

ТОН: „Нині вечором у Ріці", „Местник".

УТІХА: „Чоловік, що жив двічі" та ревія.

ХИМЕРА: „Студент із Праги".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська ч. 5)
„Венеція".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

ЧЕТВЕР, 4. ТРАВНЯ 1939.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл, 8.10 Популярна муз., з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 „На Мазовші" для всел. шкіл, 11.25 Музика з пл., 11.30 Для новобранців, 11.57 Сигнал, 12.03 Полуднева авд., 14.00 Концерт бажань, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Гутірка техніка з молоддю, 15.15 Клопоти та ради: Гази мусить мати власні гроші, 15.30 Орх., 16.00 Пополудн. денник, 16.05 Господарські вістки, 16.20 Усп. праця села, відчит для ліцеальної молоді, 16.40 Орх. мандоліністів, 17.00 Бджола збирає мід, 17.10 Інформації, 17.15 Концерт солістів, форт., спів, 17.50 Холод. спіжарня харч. господарки, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Ківвке: Танк. суїта, з пл., 18.30 Бетовен: Тріо оп. 70, скрипка, віол., форт., 19.00 Розр. концерт, 20.00 Для села: Правильна віджива то сила та здоровля, Комунікат Рільн. Т-ва, 20.15 Розр. концерт, 20.40 Інформ. авд.: Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Літер.-муз. авд., 21.45 Молодь шукає праці, 22.00 Спорт. вістки, 22.05 Італ. оп. арії А. Ганзель бас, форт., 22.25 Театр. огляд, 22.35 „У гостині Львова" літер. авд. з участю Коссак-Щуцької, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

ПЯТНИЦЯ, 5. ТРАВНЯ 1939.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл, 8.10 Година господині: „Вирвидуб і Валигора", ради, вістки, музика з пл., 11.00 Для шкіл: Маршалова мати, 11.25 Музика з пл., 11.30 Для новобранців, 11.57 Сигнал, 12.03 Полудн. авд., 19.00 Інформ. Газетка в українській мові, 14.10 Українська музика з пл., орх., спів і бандура, 14.30 Фрагм. із пов. Коссак-Щуцької „Теребовля", 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Гокус-покус" авд. для молоді, 15.20 Спортовий порадник, 15.30 Орх., 16.00 Пополудн. денник, 16.05 Господарські вістки, 16.20 Гутірка з хорими, 16.35 Сонати на віол. і форт., 17.10 Огляд нових видань, 17.25 Пісні у вик. муж. хору, 17.45 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.50 Камер. концерт у вик. смичк. ансамблю, флет. Вол. Бабяк, 18.20 Театр Уяви: Білосток, авд. з музикою. 19.10 Розр. концерт, орх., спів, квартет, 19.45 Військ. відчит, 20.00 Актуальна хліб. гутірка, 20.15 Розр. концерт, 20.40 Веч. денник, метерольогічні вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Сібеліюсові пісні у вик. І. Гупертової у супр. форт., 21.15 Симф. концерт, 22.30 Фрагм. із пов. К. Кисілевського: „Цвітуче терня", 22.50 Музика з пл., 22.55 Інфром. авд., 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

СУБОТА, 6. ТРАВНЯ 1939.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл, 8.10 Розр. музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: Співаймо пісеньки, 11.25 Музика з пл., 11.30 Для новобранців, 11.57 Сигнал, 12.03 Полуднева авд., 14.00 Орх., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Інформації, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Театр Уяви для дітей: „Історія про очайдушків" на осн. Ю. Бйсмонда, з муз., 15.30 Орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Госп. вістки, 16.20 Літер. хроніка, 16.35 Авдиція, 16.39, Пісні Равеля, сопран, у супр. форт., 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Спорт, 18.10 Гутірка про 3. травень, На Курпях, словно-муз. авд., 19.15 Розр. концерт, орх., пісеньки, форт., 20.00 Природні та штучні рої, 20.15 Розр. концерт, 20.40 Веч. денник, метеор. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 „Циганське кохання" оп. Легара, 22.55 Інформ. авд., 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

ЧЕТВЕР, 4. ТРАВНЯ 1939.

БЕРЛІН 18.00 Фільм. і танк. мельодії, БІЛГОРОД 18.00 Нар. пісні, 20.00 Гумор, 21.00 Вок. концерт, БУДАПЕШТ 18.45, 20.30, 21.00, 22.00 Орх. концерт, ВІДЕНЬ 18.35 Розр. музика, **19.45 Українські вістки,** 20.15 Сценка, ГАМБУРГ 20.30 Розр. програма, ЛІЛЬ 18.00 Легка музика, ЛЯЙПЦІГ 20.15 Гайднові твори, МІЛЯНО 20.35 Розр. музика, 21.00 „Кармен" оп. Бізета, ПАРІ ПТТ 18.05 Пісні, РАДІО ПАРІ 19.00 Після комунікату легка музика, 20.30 Симф. музика, РИМ 17.15 Іт.-браз. концерт, СОФІЯ 17.30 Популярна музика, СТОКГОЛЬМ 21.00 „Весілля" оп. Вільгельма.

ПЯТНИЦЯ, 5. ТРАВНЯ 1939.

БЕРЛІН 18.00 Розр. музика, 19.15 Соната а-дур на форт. і віол. Бетовена, БУДАПЕШТ 17.10 Пісні, 20.00, 21.00, 22.00 „Валькірія" оп. Вагнера, БУДАПЕШТ II. 18.30 „Валькірія" (І. дія). ВІДЕНЬ 15.30 Пісні Шуберта та Вольфа, **19.45 Українські вістки,** 20.15 Симф. концерт, 22.20 Легка і танк. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00 Муз. всячина, 15.30 Дівчата співають, 18.15 Камеральний концерт, 20.15 Дута орхестра, ГАМБУРГ 17.25 Арфа, скрипка, КЕНІГСБЕРГ 18.50 Спів, інструменти, КОПЕНГАГЕН 21.40, Російські нар. мельодії, 22.50 Італ. музика, МІЛЯНО 17.15 Форт. дует, 20.35 Розр. музика, ПАРІ ПТТ 18.05 Форт., 20.30 Симф. музика, РИМ 17.15 Танк. музика, 21.00 Муз. вечір: „Дитина та чари" Равеля, „Лямпфіпарнасо" О. Векія, СОФІЯ 17.30 Легка музика, 18.00, 20.00 Популярна музика, 20.55 Популярні мельодії, марші. ШТРАСБУРГ 21.45 „Ле Кльошет" ком. оп. Дуні.

СУБОТА, 6. ТРАВНЯ 1939.

БЕРЛІН 19.00, 22.15 Розр. музика, БІЛГОРОД 20.00, Нар. пісні, БУДАПЕШТ 17.10 Нар. пісні, 19.10 Спів. реситаль Теї Ковсбрух (нім.-мад. концерт), 22.30 Концерт оп. орх., ВІДЕНЬ 15.30 Для дітей, 19.00 Травневі пісні та мельодії **19.50 Українські вісти,** 20.15 „Доротея" оп. Ветерліка, 22.30 Розр. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 1600 Веселі мельодії, 20.15 Розр. мельодії, ГАМБУРГ 18.00 Нар. пісні, 20.30 Орх., сол., ЛЯЙПЦІГ 18.35 Хор, 20.15 Давня танк. музика, МІЛЯНО 20.30, 22.10 Розр. музика, 21.00 Орх., ПАРІ ПТТ 18.00 Скрипка, РАДІО ПАРІ 18.15 Для дітей, 20.30 Опера, РИМ 23.15 Танк. музика, СОФІЯ 16.30 Легка і танк. музика, 18.00 Популярна музика, 18.30 Мандоліни, 19.00 Спів, 20.55 Легка музика.

Радіокутик.

РАДІО „ЛІКВІДУЄ" ПРОВІНЦІЮ.

Досліди Бюра студій Польського Радія, при кожній нагоді виказують, що т. зв. „провінція" значно більше та живіше реагує на великі проблеми, що їх порушує радіо, та значно глибше їх переживає, як великоміські середовища. Цей факт зовсім зрозумілий, та не вимагає ніяких спеціяльних пояснень. Одначе мусимо звернути проблему та задуматись над тим, як радіо впливає на переміну відносин на провінції та як змінює утривалений роками лад.

Виявляється, що під впливом радія бачимо процес, якому на імя загибіль провінції. До безповоротного минулого належать такі типи, якби живцем взяті з комедій Балуцького, чи популярних анекдот, ті провінціонали, які у нічому не орієнтуються, всьому дивуються, якими кожна людина великого міста імпонувала нечуваною кількістю відомостей та ерудицією. Нині ситуація змінюється. Завдяки радію, завдяки його суспільній, освітній, культурній, виховній діяльности мешканці т. зв. провінції, мають часто значно більше відомостей з цілого світу, значно краще орієнтуються в найновіших літературних, музичних, чи загально-культурних напрямках, куди краще знають та визнаються у політичних тонкощах у міжнародній ділянці, та прекрасно орієнтуються в найновішій технічній чи іншій ділянці винаходів. Очевидно, що не тільки радіо впливає на піднесення умового рівня провінції, воно дає тільки підвалину, певні зачіпні пункти, які доповнюють потім при помочі джерел, що їх вказує радіо, як фахові книжки, відповідна преса і т. п. На все засипана прірва, яка ділила умовий рівень великоміського „світовця" від провінціонального „загуменкового" мешканця. Цей процес ніверляції умових ріжниць, процес найширшої та найрозсудніше понятої демократизації культури та освіти, слід признати за пропв незвичайно відрадний. Особливо у Польщі вражала велика диспропорція між нечисленним гуртком великоміської інтелігенції, і величезною кількістю населення, що мешкає на провінції. Поскільки у Франції або Німеччині провінціяльні міста були найбільшими осередками університетського чи культурного життя, джерелом самородного мистецького чи культурного руху, в нас хибна конструкція створювала саме ту диспропорцію, яка марнувала та нищила цілий ряд можливостей, не визволюючи їх у відповідному напрямку. Тому гинуло безліч „Іванків-музиків" та ціла низка „невідкритих" талантів, а на тому терпіли громадяни та загальний рівень державного життя. Радіо, яке „ліквідує" провінцію у культурному розумінні, в дійсности збагачує її нові вартости, почало тепер процес, який вимагає тепер нових ходів. Вслід за живим словом, яке сягає до найбільш віддалених закутин, мусять йти інші засоби культурно-освітньої діяльности. Вже й тепер ствердисуємо зріст народніх університетів, розбудову провінціяльних культурних організацій, все збільшуючийся рух мандрівних театрів, рухомі бібліотеки, все більше поширювана на провінції музично-культурна ініціятива та ціла низка інших подібно культурних змагань.

Дальша розбудова цієї ініціятиви, разом з доцільною діяльністю Польського Радія, зроблять те, що до решти загине всіляка ріжниця умового рівня між провінцією і великими містами, вивінуваними у театри, музеї, та бібліотеки.

Біржа.

Львів, 2. травня 1939

ГРОШІ

Бельги бельг. 89·95—90·82, Доляри америк. 5.30·00—5.32·50, Доляри канад.—5.26·50—5.29·00. Фльор. год. 282·50—285·02 Франки франц. 14·05—14·15, Франки шв. 118·70—119·85. Фунти англ. 24·79—24·96 Гульд.данц. 99·75—100·25 Кор. данські 110·75—111·38, Корони норв. 124·50—125·37 Корони шведські 127·80—128·77, Ліри іт. 17·00—17·60, Марки фінляндські 1.·70—11·03 Марки нім. срібні 80·00.

Акції.

Банк Польський 115·00, Цукор 37·00—36·50, Вугіль 36·25—36·50, Ліпьпоп 92·75—90·00. Моджеїв 21·00—19·00, Островець 80·00—79·00, Стараховичі 54·25—54·00, Жирардів 63·50—63·00. Габербуш 68·50.

Папери

4 і пів внутрішня 60·75. 3 інвестиційна 1 ем 84·00, серія 00·00—00·00. 2 ем. 72·50 серія 00·00—00·00, 5 конверсійна 67·00 5 колійова 00·00—63·00, 4 прем. дол. 39·00 4 консолідаційна 63·25—62·75

Тенденція дещо слабша.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

Львів, дня 3 травня 1939

1 кг. масла дес. бльок		3.06
1 кг. масла дес. бочк.		3.10
1 л. молока	зол.	0.17—0.18
1 кг. яєць	зол.	0.90

Тенденція на масло й молоко вдержана; на яйця знижкова.

ОПОВІСТКА.

У треті роковини смерти Найдорожчої Мами, бл. п. Марії з Чарнецьких **Зельської** складає Олександра Зельська по 25 зол.: на Рідну Школу, на допомогу студіючій Молоді, на Українську Лічницю і на будову Народньої, протитуберкулічної Санаторії (на руки Вп. д-ра Панчишина). 953

КУПНО — ПРОДАЖ

МАШИНИ до шиття, писання і рахування найвищої якости, по оказійних цінах, поручає фірма Юліян Ломага, Львів, вул. Валова 11. 1004 7-10

МЕШКАННЯ

КІМНАТА ясна, вхід з клітки негайно до винайму при вул. Кентшинського 8. Інформації: Ільницька, Городецька 5 (раніш 95) харчівня від 10—15 год. 941 2—2

ДО ВИНАЙМУ з днем 1. червня ц. р. 3-кімнатне помешкання з повним комфортом при вул. Глибокій ч. 11 а. Інформації на місці, або в Товаристві „Карпатія" Ринок ч. 38, тел. 258-48 і 258-92 546 2—3

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

МОЛОДА КУХАРКА з довголітніми свідоцтвами шукає місця за кухарку або господиню. — Зголошення до Адмін. „Діла" під ;;Оксана". 952 1—1

ЗДІБНИЙ ОРГАНІЗАТОР — диригент церковних, просвітянських хорів поручається негайно. Орденко, Львів 21.

ЛІТНИЩА

ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" у найкраще положенім місці в Гребенові до винайму на літній сезон 1939. 20 гарних соняшних кімнат. Оферти складати до 14 травня на адресу о. Прийма, Львів, Японська 7. 955 1—1

Р І Ж Н І

СТРОЄННЯ, направа фортепіянів, виїзд на провінцію. Львів, Уейського 4, м. 2 О. Благодір. Особисто тільки від 19—22 921 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

Redaktorzy: d-r Iwan Nimczuk, Iwan Kedryn-Rudnyćkyj Wydawca: Spółka Wyd. „Dilo", Lwów. Z drukarni S-ki Wyd. „Dilo", Lwów, Rynek 10.
Редактори: д-р Іван Німчук, Іван Кедрин-Рудницький Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10